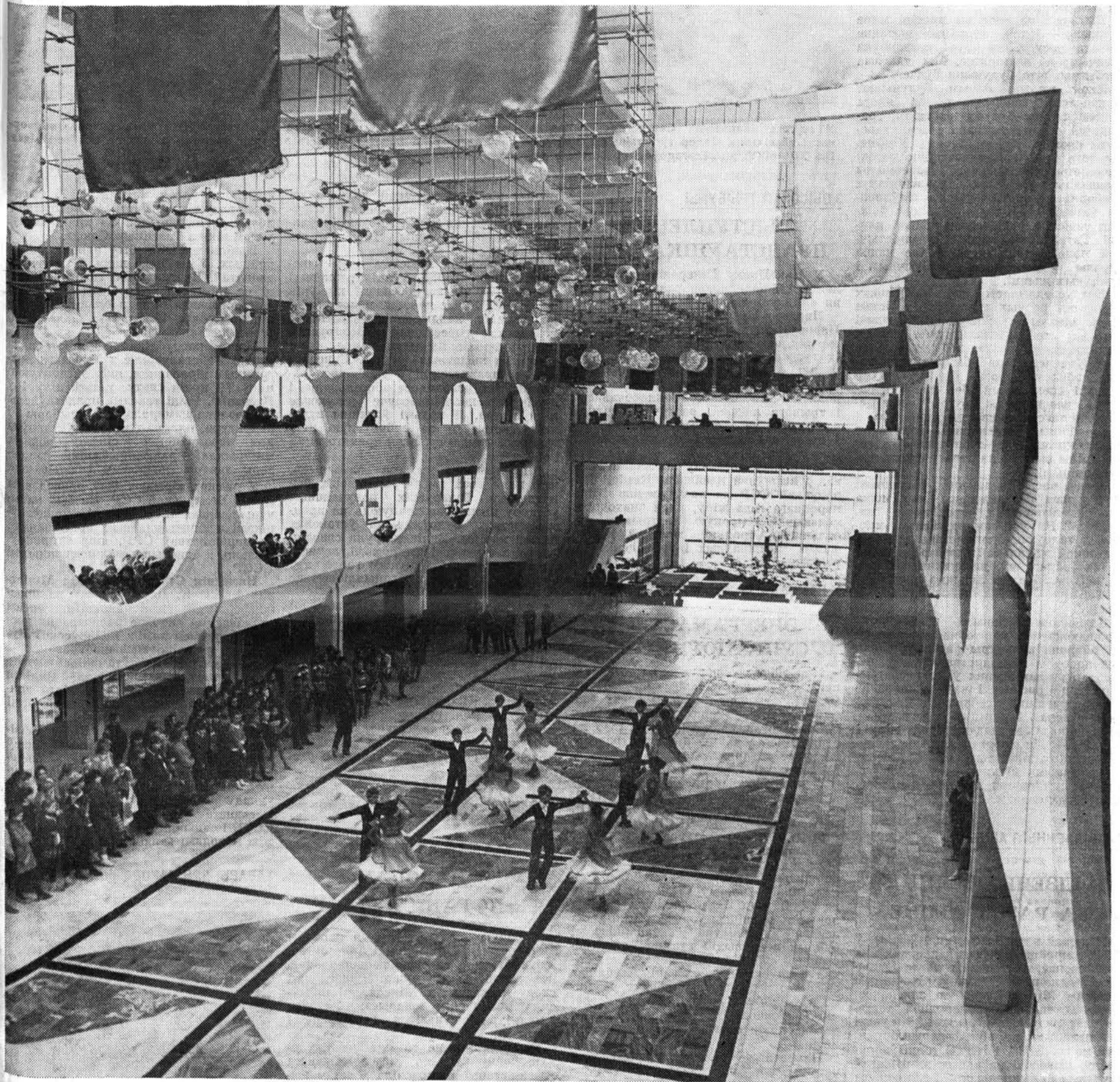

Голас Радзімы

№ 45 (1979)
6 лістапада 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Усё лепшае — дзецям. Вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя назаўсёды абвясціла гэты прынцып, за якім стаіць велізарны клопат Айчыны пра сваіх юных грамадзян, адным з асноўных прынцыпаў сацыялізма.
Няма большага багацця, чым дзеці. Яны наследнікі і прадаўжальнікі нашых спраў і задум, яны будучыня краіны. Каб нашы дзеці раслі моцнымі і здаровымі, жыццядараснымі і эрудзіраванымі, чулым і зычлівым, Савецкая дзяржава не шкадуе сродкаў на ўзвядзенне школ і бібліятэк, басейнаў, стадыёнаў, Палацаў піянераў і школьнікаў.
Гэты здымак зроблены ў час святочнага канцэрта, прысвечанага адкрыццю новага Мінскага Палаца піянераў і школьнікаў. [Матэрыял аб ім змешчаны на 8-й стар.].

МЭТАВАЯ КОМПЛЕКСНАЯ ПРАГРАМА

«Праца» супраць ручной працы»

Стар. 3

ПАРТРЭТ СУЧАСНАГА КІРАЎНІКА

«У чыіх руках Савецкая ўлада»

Стар. 4

ЯКУБ КОЛАС І ЧЭШСКАЯ КУЛЬТУРА

«Старонкі братэрства»

Стар. 6

АДКАЗ М. С. ГАРБАЧОВА НА ПЫТАННЕ ПІСЬМЕННІКАУ

Якой вы бачыце будучыню планеты, чалавецтва і цывілізацыі? Такое пытанне адрававалі Генеральнаму сакратару ЦК КПСС М. С. Гарбачову арганізатары VI Сафійскай міжнароднай сустрэчы пісьменнікаў. У адказе М. С. Гарбачова на яго, у прыватнасці, гаворыцца:

Пытанне, на якое вы прасілі мяне адказаць,—бадай, галоўнае пытанне нашага часу. Сама яго паставіла сведчыць аб аптымізме. Мы таксама ўпэўнены, што будучыня будзе.

Якой жа мы бачым будучыню? У нас ёсць свой ідэал, да якога імкнемся. Мы будзем камунізм, грамадства «сапраўды чалавечы», гаворачы словамі Карла Маркса. Упэўнены, што мы зможам увасобіць вялікі гуманістычны прынецп, завешчаны заснавальнікамі марксізму-ленінізму: свабоднае развіццё кожнага з'яўляецца ўмовай свабоднага развіцця ўсіх. Так запісана ў Праграме нашай партыі. Гэтай сацыяльнай і гуманістычнай мэце падпарадкаваны ўсе нашы справы ў эканоміцы, палітычным і духоўным жыцці.

Мы ўсведамляем, што ва ўмовах існавання розных грамадскіх сістэм нашы ідэалы і ўяўленні аб будучыню кагосьці не задавальняюць. Можна быць розным і разуменне сацыяльных каштоўнасцей. Але абмяркоўваючы гэтыя праблемы трэба без крывадушнасці і спекуляцый, без спроб навязваць свае погляды другому, пры разуменні таго, што свет многааблічны і супярэчлівы і што кожны—дзяржава, народ, грамадства—мае права на самастойны выбар і на павягу гэтага выбару іншымі.

Людзі часам задаюцца пытаннем: што ў наш тэрмаядзерны век можа зрабіць літаратура, што можа мастацтва? На мой погляд, вельмі многае. І галоўнае—дапамагач стварэнню такой маральнай атмасферы, калі гонка ўзбраенняў, раздуванне ваеннага псіхозу будуць лічыцца злачыствам супраць самога права людзей на жыццё.

Захаванне агульнымі намаганнямі пераходзячых каштоўнасцей мінулага, абарона культуры ад збыднення пад напорам гандлярства, культу націлля, ад пранікнення ў яе разлагаючых ідэй расізму і чалавечанавісці, развіццё ўсебаковых культурных абменаў і кантактаў, усталяванне сродкамі мастацтва ідэй міру і дружбы—хіба гэтыя пытанні не заслугоўваюць самай пільнай увагі? Многае можа зрабіць пісьменнік, калі ён узброены сумленнем, шчырым і чалавечалюбівым словам.

АНТЫВАЕННЫЯ АКЦЫІ

ТЫДЗЕНЬ ДЗЕЯННЯУ ЗА РАЗЗБРАЕННЕ

У нашай рэспубліцы, як і ўсюды ў СССР, прайшоў Тыдзень дзеянняў за раззбраенне, абвешчаны Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый і Сусветным Саветам Міру. Глыбокую занепакоенасць сучаснай міжнароднай абстаноўкай, якая абвастрылася ў сувязі з эскаляцыяй па віне імперыялістычных колаў ЗША і НАТО гонкі ўзбраенняў, выказалі на адным з мітынгаў студэнтаў і выкладчыкі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Яны горава падтрымалі мірныя ініцыятывы КПСС і Саветаў уладаў, накіраваныя на скарачэнне і поўнае знішчэнне атамнай зброі, прадухіленне мілітарызацыі космасу, забеспячэнне міжнароднай бяспекі.

У аднадушна прынятай рэзалюцыі, якая накіравана кангрэсу ЗША і прэзідэнту Рэйгану, змяшчаецца патрабаванне спыніць усе ядзерныя выбухі, выпрабаванні і разгортванне працэспадарожнікавай зброі, падрыхтоўку да «зорных войнаў», размяшчэнне ў Еўропе «Першынгаў-2» і крылатых ракет.

Масавыя антываенныя акцыі—маніфестацыі, шэспі, мітынгі і сходы—прайшлі ў Мінску, Гродна, Бабруйску, Мазыры, Наваполацку, Лідзе, Салігерску і іншых гарадах рэспублікі. На прадпрыемствах адбыліся «вахты міру». Работнікі транспарту правялі «рэйсы міру». У бібліятэках, кінатэатрах былі адкрыты выстаўкі дзіцячага малюнка «Планеце—мірнае неба», фотавыстаўкі «Працоўныя Беларусі—у барацьбе за мір».

ЖЫВЕЛАГАДОУЛЯ

У саўгасе «Бярэзіна» Светлагорскага раёна завяршаецца будаўніцтва буйнога жывёлагадоўчага комплексу па вытворчасці ялавічыны. Цяпер тут стаіць на адкорме 4300 бычкоў. З пачатку года гаспадарка прадала дзяржаве 800 тон мяса. НА ЗДЫМКУ: жывёлагадоўчы комплекс у саўгасе «Бярэзіна».

3 ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

ВЫСТУПЛЕННЕ ПРАДСТАУНІКА БССР

У Нью-Йорку Генеральная Асамблея ААН завяршыла разгляд пытання «Міжнародны год міру».

Прадстаўнік Беларускай ССР І. Цярноў, які выступіў у дыскусіі, адзначыў, што мэты і задачы Года міру, іх гуманістычная накіраванасць поўнаасцю адпавядаюць знешнепалітычнай лініі нашай краіны, інтарсам народаў усяго свету. Заклапочанасць і трывога людзей, растуцае пачуццё адказнасці за лёс свету выліваюцца ў актыўныя дзеянні грамадскасці і многіх урадаў.

І. Цярноў расказаў аб мнагапланавай і актыўнай дзейнасці Камісіі Беларускай ССР па правядзенню Міжнароднага года міру, якая знаходзіць надзвычай шырокую падтрымку насельніцтва, сродкаў масавай інфармацыі, дзяржаўных і грамадскіх арганізацый.

У РАМКАХ СЭУ

ЭНЕРГАМАСТЫ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Надзеіныя энергамасты звязалі краіны сацыялістычнай садружнасці. Шляхі павышэння эфектыўнасці ўзаемадзеяння абмяркоўваліся на 69-м пасяджэнні пастаяннай камісіі СЭУ па супрацоўніцтву ў галіне электраэнергіі, якое завяршыла сваю работу ў Мінску.

У пасяджэнні прымалі ўдзел кіраўнікі энергетыкі і спецыялісты НРБ, ВНР, ГДР, Рэспублікі Куба, МНР, ПНР, СРР, СССР, ЧССР, а таксама СФРЮ. У цэнтры ўвагі быў праект генеральнай схемы перспектыўнага развіцця электраэнергетыкі ў рамках аб'яднаных электраэнергетычных сістэм краін—членаў СЭУ на перыяд да 2000 года. Яна заклікана значна павысіць тэхнічны ўзровень галіны на аснове будаўніцтва і мадэрнізацыі буйных цеплавых і атамных электрастанцый, ліній электраперадачы вялікай прапускінай здольнасці. Асаблівае значэнне надавалася праблеме развіцця атамнай энергетыкі, якая дазваляе палепшыць паліўна-энергетычны баланс краін сацыялістычнай садружнасці.

На пасяджэнні, якое працягвалася чатыры дні, было разгледжана таксама генеральнае пагадненне аб супрацоўніцтве ў развіцці аб'яднаных электраэнергетычных сістэм краін—членаў СЭУ на перыяд да 2000 года, што стане асновай для заключэння двухбаковых і шматбаковых пагадненняў па канкрэтных мерапрыемствах і тэмах. Абмяркоўваліся пытанні аўтаматызацыі вытворчасці электраэнергіі, падрыхтоўкі сістэм да праходжання асенне-зімовага максімуму, шэраг іншых праблем эканамічнага і навукова-тэхнічнага характару.

Удзельнікі пасяджэння пабывалі на Мінскай цеплаэлектрацэнтралі-4 і Лукомльскай электрастанцыі, у Інстытуце ядзернай энергетыкі АН БССР.

ГОСПІ 3-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З В'ЕТНАМА

У Мінску знаходзілася дэлегацыя Камітэта па сувязях выпускнікоў савецкіх навучальных устаноў пры Тава-

рыстве в'етнама-савецкай дружбы на чале з намеснікам начальніка Галоўнага ўпраўлення СРВ па прафесіянальна-тэхнічнай адукацыі Нгуен Мінх Дыонгам.

Мне асабліва прыемна зноў наведаць Мінск—горад, у якім прайшлі мае студэнцкія гады, сказаў кіраўнік дэлегацыі. У час вучобы, падрыхтоўкі да абароны кандыдацкай, а затым і доктарскай дысертацыі ў Беларускам політэхнічным інстытуце мне былі створаны выдатныя ўмовы. Савецкія сябры прадаставілі ў маё распараджэнне ўсё неабходнае абсталяванне і прыборы, кваліфікаванае навуковае кіраўніцтва. Я вельмі ўдзячны вучоным інстытута за сяброўскую падтрымку і дапамогу, якая працягваецца і сёння.

Мне прыемна таксама адзначыць, што каля трох тысяч в'етнамскіх выпускнікоў беларускіх навучальных устаноў паспяхова працуюць на прадпрыемствах, будоўлях, ва ўстановах нашай краіны. Вялікая група спецыялістаў з савецкімі дыпломамі, вернецца на радзіму ў будучым годзе, каб актыўна ўключыцца ў сацыялістычнае будаўніцтва.

Члены дэлегацыі з СРВ пабывалі ў Беларускам політэхнічным інстытуце і Мінскім сярэднім прафесіянальна-тэхнічным вучылішчы № 31, калектывы якіх узнагароджаны ордэнам Дружбы Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам за ўклад у падрыхтоўку нацыянальных кадраў для брацкай краіны. Госці мелі гутаркі ў Дзяржкамтэце БССР па прафесіянальна-тэхнічнай адукацыі, Міністэрстве вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі рэспублікі.

СХОДЫ

САЛІДАРНАСЦЬ З НАРОДАМ АФГАНІСТАНА

Гарачую салідарнасць з народам Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан, які змагаецца за сваю нацыянальную незалежнасць, выказалі ўдзельнікі сходу грамадскасці Мінска, які адбыўся ў Беларускам таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

Імперыялізм не спыняе неаб'яўленую вайну супраць дэмакратычнага Афганістана, падкрэсліла ў сваім выступленні намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Т. Бязручка. Нягледзячы на падкопы ворагаў, Красавіцкая рэвалюцыя даказала сваю жыццёвую сілу. Радуе, што маладая рэспубліка мацнее эканамічна, паспяхова вырашае сацыяльныя праблемы. Але для таго, каб ажыццявіць свае стваральныя планы, ёй, як і ўсім народам зямлі, патрэбен мір.

Сакратар партыйнага камітэта членаў НДПА ў Мінску Махамед Насім Сахар, які выступіў на сходзе, ад імя свайго народа выказаў падзяку Савету Саюза за бескарыслівую дапамогу ў справядлівай барацьбе.

МІЖНАРОДНЫ КІРМАШ

«ТІБ-86»

У сталіцы Румыніі прайшоў XII Бухарэсцкі міжнародны кірмаш «ТІБ-86», дэвіз якога «Гандаль, развіццё, супрацоўніцтва, мір». У яго рабоце

прымала ўдзел больш за 5 тысяч прадпрыемстваў, фірм і знешнегандлёвых арганізацый з 35 краін свету, у тым ліку з Саветаў Саюза.

Павільён СССР быў адным з буйнейшых. У ім было каля 3 тысяч экспанатаў. Па традыцыі свае дасягненні на кірмашы ў асобным раздзеле дэманстравала адна з брацкіх савецкіх рэспублік. Сёлета тут была прадстаўлена Беларуска ССР.

Наша рэспубліка дэманстравала станкі і абсталяванне з лічбавым праграмным кіраваннем, якія экспартуюцца ў 70 краін свету, у тым ліку і ў Румынію. Былі таксама прадстаўлены кантрольна-вымяральныя прыборы і апаратура, плазма-хімічны ўстаноўка для перапрацоўкі і сінтэзы розных матэрыялаў, радыёпрыёмнікі, тэлевізары, тавары шырокага спажывання.

У рамках кірмашу быў праведзены Дзень Беларускай ССР. Ён быў насычаны дзелавымі сустрэчамі з прадстаўнікамі знешнегандлёвых арганізацый, прадпрыемстваў СРР, якія супрацоўнічаюць з адпаведнымі арганізацыямі БССР.

Намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР К. Церах сказаў на прэсканферэнцыі, што апошнім часам адзначаецца значнае расшырэнне дзелавых сувязей паміж Беларуссю і Румыніяй у галіне машынабудавання і радыёэлектронікі, аўтамабілебудаўніцтва, хімічнай прамысловасці. Вялікія перспектывы існуюць у развіцці прамысловых сувязей паміж прадпрыемствамі дзвюх рэспублік, падкрэсліў ён.

Генеральны сакратар РКП, прэзідэнт СРР Н. Чаушэску, які агледзеў экспазіцыю Беларускай ССР у дзень адкрыцця кірмашу, даў высокую ацэнку прадстаўленым тут экспанатам, укладу рэспублікі ў развіццё ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва паміж СССР і сацыялістычнай Румыніяй, паміж народамі дзвюх краін.

ТАВАРЫ ДЛЯ НАРОДА

Канструктары і мастакі мінскай скурпелантарэйнай фабрыкі ўважліва сочаць за напрамкамі моды і пакупніцкім попытам. Штогод яны перадаюць у вытворчасць сотні навінак сваёй прадукцыі. Толькі сёлета ў асартыменце больш за дзвесце новых мадэляў.

НА ЗДЫМКУ: інжынеры-тэхнолагі фабрычнай лабараторыі Галіна НОСІК (справа) і Алена БЯЛЯЙ прадстаўляюць узоры прадукцыі, якія намечана выпусціць у будучым годзе.

ЧАМУ Ё СССР УСПАМІНАЮЦЬ ПРА НЭП?

МАГЧЫМАСЦІ САЦЫЯЛІСТЫЧНАГА РЫНКУ

вольны гандаль пры гэтым забараняўся.

Новая эканамічная палітыка ўвела іншы парадак: быў устаноўлены харчовы падакат (спачатку ў натуральным, а затым у грашовым выражэнні), выплаціўшы які, сяляне атрымалі магчымасць вольна прадаваць сваю прадукцыю па цэнах попыту і прапанавання. Чым больш вырабіў і чым больш прадаў (пасля выплаты падатку) — тым больш зарабіў. Сам сябе акупіў — сам сябе фінансуе з арыентацыяй на далейшы рост таварнасці і, значыць, рост даходнасці. Словам, поўны гаспадарчы разлік.

У кароткі тэрмін — за нейкія тры-чатыры гады — савецкая вёска аднавіла свой вытворчы патэнцыял, разбураны працяглымі войнамі (першая сусветная і грамадзянская, у агульнай складанасці — 1914-1920 гады), а сельская гаспадарка забяспечыла краіну прадуктамі харчавання. Па самай сціплай ацэнцы, НЭП вывёў краіну з гаспадарчай рухні, адолеў інфляцыю, адвёў пагрозу масавага голаду, аднавіў нармальнае цэнаўтварэнне і ўстойлівую грашовую сістэму і, нарэшце, стварыў

значны фінансавы і матэрыяльны задел для далейшай індустрыялізацыі і тэхнічнага пераўзбраення ўсіх галін эканомікі.

Цудаў, як вядома, не бывае. Калі прыняць пад увагу тэхнічную адсталасць вёскі таго часу (ручная праца, прымітыўныя прылады і не менш прымітыўная агра-тэхніка, масавая непісьменнасць сялянства) і раздробленасць мала-сільных індывідуальных гаспадарак, слухна спытаць: як жа гэта здарылася, за кошт чаго, уласна кажучы, быў дасягнуты такі выдатны вынік? Іншымі словамі, які рэзерв увёў у дзеянне НЭП?

Адзіны рэзерв: ініцыятыву і прадпрымальнасць людзей, жаданне працаваць з поўнай аддачай сіл, пачуццё гаспадара ў сваім доме, самастойнасць і поўная эканамічная адказнасць за вынік сваёй працы, гэта значыць усё тое, што ў лексіцы сённяшняга дня называецца **чалавечым фактарам**.

Азіраючыся ў 80-х гадах на мінулае, можна зрабіць вывад практычнага характару: калі да сённяшніх магчымасцей аграпрамысловага комплексу СССР, патэнцыял якога проста нельга супаставіць

з тым, які краіна мела ў гады НЭПа, дадавіць дзеянне таго ж фактара — якая вялікая можа быць рэальная аддача!

Па гэтай логіцы і склалася формула новай мадэлі паскарэння сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, прапанаванай на Пленуме ЦК КПСС у красавіку 1985 года, а затым на XXVII з'ездзе партыі: **навукова-тэхнічны прагрэс плюс гаспадарчы разлік**. У сённяшнім разуменні гаспадарчы разлік, самаакупнасць і самафінансаванне, эканамічная самастойнасць калгасаў і саўгасаў, падродная арганізацыя працы сялянскіх брыгад, звенняў (а часам там, дзе гэта дыктуюцца вытворчай неабходнасцю, і сем'яў) — гэта менавіта тое, што ўводзіць у дзеянне чалавечы фактар на поўную магутнасць.

Як бачым, той жа падыход да вырашэння актуальных праблем, што і 65 год назад, але, зразумела, на іншым, больш высокім вітку сацыяльных мэт і, вядома ж, пры непараўнальна больш спрыяльных магчымасцях высокаразвітой эканомікі СССР, у тым ліку буйной, індустрыялізаванай сельскай гаспадаркі, якая

мае сапраўды вялікі патэнцыял.

Не змяняючы дасягнення папярэдніх дзесяцігоддзяў, давялося тым не менш канстатаваць, што ўпор на адміністрацыйныя метады кіравання эканомікай, залішня рэгламентацыя, недаацэнка дзейнасці ўсяго інструмента таварна-грашовых адносін не толькі стрымлівалі развіццё краіны, але і прывялі да некаторых застоўных з'яў. Рэалістычная ацэнка сітуацыі, дадзенай XXVII з'ездам КПСС, запатрабавала не толькі ўсеабдымнага навуковага аналізу, але і вялікай палітычнай мужнасці. Была прызнана неабходнасць нанова асэнсаваць і рэалізаваць на практыцы магчымасць сацыялістычнага рынку. Падкрэслім, каб пазбегнуць непаразуменняў: **сацыялістычнага рынку**, таму што яго межы вызначаюцца ключавымі пазіцыямі дзяржавы ў вытворчасці і размеркаванні.

Відаць, па гэтай прычыне Міхал Гарбачоў, успамінаючы пра НЭП, палічыў неабходным яшчэ раз паставіць кропку над «і»: «гэта не вяртанне да капіталізму, а спосаб пераходу да сацыялістычнага будаўніцтва». У тым жа ключы вярта разглядаць і сённяшня эканамічныя рашэнні: «поўнасцю рэалізаваць патэнцыял сацыялізму, магчымасці людзей, як мы гаворым, чалавечага фактара».

Леў ВАСКРАСЕНСкі,
эканамічны аглядальнік
АДН.

ЧАС ВЯЛІКІХ ЗМЕН

«ПРАЦА» СУПРАЦЬ РУЧНОЙ ПРАЦЫ

«Паслядоўна скарачаць прымяненне ручной і цяжкай фізічнай працы...». Рэалізацыі гэтай задачы, пастаўленай XXVII з'ездам КПСС, служыць мэтавая комплексная праграма «Праца», прынятая ў нашай рэспубліцы. Аб тым, якія праблемы ў сувязі з гэтым трэба выра-

шаць вучоным і спецыялістам, журналіст **Д. ПАТЫКА** гутарыць з кіраўніком праграмы, намеснікам старшыні Дзяржплана **БССР Г. БАДЗЕЕМ** і генеральным дырэктарам навукова-вытворчага аб'яднання «Комплекс» **Т. СЯНЮЦЕМ**.

— *Перш за ўсё, якое становішча з ручной працай у рэспубліцы сёння?*

Г. БАДЗЕЙ: У Беларусі ў вытворчай сферы ёю занята сёння яшчэ, трэба прызнаць, адносна вялікая колькасць работнікаў. У першую чаргу гэта адносіцца да будаўніцтва, сельскагаспадарчай вытворчасці, жыллёва-камунальнай гаспадаркі, гандлю. Такое становішча вядома, нармальным лічыць нельга. Менавіта таму долю ручной працы за цяперашняе пяцігоддзе трэба будзе скараціць як мінімум у два з паловай разы.

Задача маштабная. Калі ў папярэдняй пяцігодцы яна ахоплівала толькі прамысловасць, то ў дванацатай распаўсюджваецца на ўсе галіны народнай гаспадаркі. Змяніўся і падыход да вырашэння праблемы. Раней за кошт павелічэння колькасці працуючых можна было зніжжаць долю ручной працы, не змяняючы абсалютнай колькасці людзей, занятых ёю. Цяпер жа прыняты канкрэтныя заданні па скарачэнню. У цэлым за пяцігодку праграмай прадугледжана вызваленне ад ручной працы 290 тысяч чалавек.

І яшчэ. Усе заданні, намечаныя праграмай «Праца», цяпер уключаюцца ў пяцігадовы і гадавы планы народнай гаспадаркі і, натуральна, у планы кожнага прадпрыемства. Гэта, як мы лічым, вельмі важна і гарантуе сур'езныя адносіны да праблемы.

— *А якая роля адводзіцца ў праграме навукова-вытворчаму аб'яднанню «Комплекс»?*

Т. СЯНЮЦЬ: Наша рэспубліканскае аб'яднанне, арганізаванае летась, павінна стаць галаўной арганізацыяй, вызначаючай тэхнічную палітыку ў стварэнні сродкаў механізацыі ручной працы. Ужо ў бліжэйшыя гады, з паяўленнем канструктарскай, доследна-эксперымен-

тальнай і вытворчай баз, мы будзем працаваць над 30 новымі тыпамі машын і механізмаў для пагрузачна-разгрузачных і транспартна-складскіх работ, гібкіх вытворчых сістэм, робататэхнічных комплексаў, трубаправоднага і пнеўмакантэйнернага транспарту, іншых напрамкаў.

Стварэнне астатніх сродкаў механізацыі і кантроль за іх укараненнем будуць весціся ўжо на іншым узроўні — міністэрствамі.

Чатыры ж сотні самых многааб'яцваючых распрацовак знаходзяцца ў полі зроку ўрада Беларусі. Сярод іх індустрыяльныя тэхналогіі вырошчвання збожжавых, ільну і бульбы, якія дадуць магчымасць у сельскай гаспадарцы вызваліць ад ручной працы 49 тысяч чалавек, механізаваныя працэсы ўкладкі дрэннаў пры меліярацыйных работах, укараненне фотанабору на прадпрыемствах Дзяржкамвыда рэспублікі і многія іншыя.

— *Якія навуковыя сілы прыцягнуты да гэтай работы?*

Г. БАДЗЕЙ: Хацелася б растлумачыць, што праграма «Праца» складаецца з дзвюх частак. У першую ўвайшлі завершаныя распрацоўкі, якія будуць укараняцца ў бліжэйшыя гады, а ў другую — даследаванні, вынікі якіх знойдуць прымяненне ў вытворчасці ўжо ў наступным пяцігоддзі. Над выкананнем гэтых заданняў і працуюць 30 навукова-даследчых інстытутаў, канструктарскіх бюро і вышэйшых навучальных устаноў. Ім трэба будзе стварыць каля 50 новых працазберагаючых тыпаў машын і аўтаматызаваных комплексаў.

— *Якія з прадугледжваемых мер даюць найбольшы эффект?*

Т. СЯНЮЦЬ: Калі ўсё арганізавана належным чынам, то на першым месцы стаіць інтэнсіўная тэхналогія, пры якой у

корані мяняецца вытворчасць і ўдзел чалавека выключаецца. Затым ужо ідзе механізацыя вытворчых працэсаў і пад'ёмна-транспартных работ. Гэта ў ідэале. На практыцы ж пакуль атрымліваецца, што ўкараненне робатаў і маніпулятараў, гібкіх вытворчых сістэм, аўтаматызаваных вытворчых частак не дае належнага эфекту, паколькі яшчэ не ўсюды прадугледжана комплекснае пераўзбраенне вытворчых участкаў. Адзінкавае ж укараненне, як паказвае практыка, вызваляе толькі аднаго-двух чалавек, а тое паскарэнне вытворчага працэсу, якое яно дае, зводзіцца на нішто адставаннем на сумежных аперацыях. Таму найбольшага поспеху дабіліся тыя прадпрыемствы, дзе робататэхніку з самага пачатку ўкаранялі толькі комплексна.

— *Выгады ліквідацыі ручной працы відавочныя: павялічваецца прадукцыйнасць рабочага, палепшаюцца ўмовы, у якіх ён працуе. Але чаму пытанне пастаўлена так востра іменна сёння?*

Г. БАДЗЕЙ: Таму што не хапае рабочых рук. Трэба будаваць новыя прадпрыемствы, а вось камплектаваць іх давадзецца за кошт вызвалення людзей на дзёных. Іншага рэзерву ў нас няма, хоць звязана гэта з вельмі вялікімі затратамі. Падлічана, што ў машынабудаванні, напрыклад, пры ўкараненні гібкай вытворчай сістэмы неабходна расходваць па 140 тысяч рублёў на кожнага вызваляемага ад ручной працы рабочага. На зборачных працэсах скарачэнне работніка «каштуе» 25—50 тысяч рублёў. Нават простыя сродкі аўтаматызацыі і механізацыі патрабуюць затрат прыкладна 15 тысяч рублёў на адно ліквідуемае рабочае месца.

Цяпер, аднак, не той час, каб лічыцца з гэтымі расходамі.

Пастаянна высокі попыт на прадукцыю вытворчага аб'яднання «Магілёўліфтмаш». За пятнаццаць год прадпрыемства выпусціла каля 100 тысяч ліфтаў. Сёння палавіна пасажырскіх пад'ёмнікаў у краіне — з магілёўскай маркай. Ідуць яны і на экспарт. У бягучай пяцігодцы аб'яднанне значна палепшыць якасць ліфтаў. Па сваім тэхнічнаму ўзроўню і камфартабельнасці яны будуць адпавядаць лепшым замежным узорам, а па шэрагу паказчыкаў і перавысяць іх. Цяпер канструктары, тэхнолагі і інструментальшчыкі прадпрыемства рыхтуюцца да вытворчасці прыгожых і эканамічных пасажырскіх ліфтаў грузападымальнасцю 400, 600 і 1 000 кілаграмаў, хуткасць якіх складзе 1—1,6 метра ў секунду. Пераход на выпуск новай прадукцыі запатрабаваў карэннай унутрызаводскай рэканструкцыі, значнай механізацыі і аўтаматызацыі вытворчасці. Дзейнасць калектыву ліфтабудаўнікоў накіравана сёння на пошукі рэзерваў вытворчасці, зніжэнне працоўных затрат. Удасканальваюцца калектывныя формы працы. Напрыклад, ствараюцца брыгады творчага супрацоўніцтва рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў прадпрыемства. Актыўны ўдзел у паскарэнні навукова-тэхнічнага прагрэсу прымаюць вынаходнікі і рацыяналізатары «Магілёўліфтмаша». **НА ЗДЫМКАХ:** агульны выгляд заводакіраўніцтва «Магілёўліфтмаша» і выпрабавальнай вежы ліфтаў; намеснік дырэктара па вытворчасці Яўген ЧАЙКОЎ вядзе селектарную нараду.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

РУСЛАН МАШКОЎСКИ: «Я ШЧАСЛІВЫ, КАЛІ ДАПАМАГАЮ ЛЮДЗЯМ»

У ЧЫІХ РУКАХ САВЕЦКАЯ ЁЛАДА

— Таварыш Машкоўскі, прашу вашай дапамогі. — цяжка ўздыхаючы, яшчэ ад дзвярэй звяртаецца да старшыні выканкома стары кульгавы чалавек.

— Вы не хвалойцеся, сядайце, калі ласка. — добразычліва запрашае Машкоўскі. — і раскажыце, што вас турбуе, з якой прыйшла праблемай.

— Вось паглядзіце, таварыш Машкоўскі. — трохі асвойтаўшыся, стары доверліва выцягвае з кішэні фотакарткі. — гэта мае дзеці, абодва загінулі на вайне... Гаспадыня мая — пухам ёй будзе зямля — нядаўна памерла ад хваробы. Нявестка, сынава жонка, толькі адна і засталася. Мы з ёй адзін аднаму дапамагам. Такі лёс... Але жывём у розных кутках горада, цяжка стала ездзіць... Бліжэй бы нам жыць, стары я, бездапаможны.

Старшыня выканкома хутка запісвае ў бланкот просьбу наведвальніка, удакладняе яго адрас, потым тлумачыць:

— Я буду ставіць ваша пытанне на выканком, пастанавім дапамагчы з кватэрай. А пакуль пытанне не вырашана, адпаведныя службы забяспечаць вам дастаўку прадуктаў з магазіна, будзе прыходзіць на патражан медыстра раённай паліклінікі. Добра?

— Добра, сыноч. — ціха адказвае стары і паціскае старшыні выканкома на развітанне руку.

Хвіліна перапынку. На прыёме наступныя людзі. Маладая жанчына з маці. Яны таксама па кватэрнаму пытанню. Абедзве ўзрушаныя ледзь не да слёз, гучна і самаўпэўнена выказваюць свае беспадстаўныя прэтэнзіі на пазачарговае атрыманне жылля.

Хвіліна перапынку. Дзесяты па чарзе на прыёме. Пажылая, хваравітага выгляду жанчына са скаргаі на дрэнны рамонт будаўнічым дахам, які паліся восеньскіх дажджоў зноў працякае.

— На гэтым тыдні чакайце камісію, будзем тэрмінова вырашаць, што рабіць з будынкам, — супакойвае Р. Машкоўскі наведвальніцу. — Абяцаю вам, што становішча будзе выпраўлена.

Яшчэ хвіліна. Дзверы прыадчыняе сакратарка.

— Руслан Сямёнавіч, больш нікога няма. Я пайду? Да пабачэння.

Вось і скончаны першы пасля адпачынку працоўны дзень старшыні выканкома Заводскага райсавета народных дэпутатаў горада Мінска Руслана Машкоўскага.

Мы ўдваіх у кабінце. Прэсутнасць журналіста не перашкаджае Машкоўскаму даводзіць да канца свае дзённыя справы. Ён яшчэ раз праглядае запісы, зробленыя ім у час прыёму грамадзян. Намячае план работы на заўтра, на тыдзень...

Маўчаць на століку рознакаляровыя тэлефоны, якія звычайна стракачучы тут на ўсе лады. Ужо вечар.

Сёння я пазайздросціла вытрымцы і стрыванасці Машкоўскага: некаторым наведвальнікам двойчы, а то і тройчы даводзілася растлумачваць асноўныя палажэнні жыллёвага заканадаў-

ства. Некаторыя з прыйшоўшых на прыём да старшыні выканкома вялі сябе не зусім карэктна...

Відаць, нейкім чынам угадаўшы мае думкі, Руслан Сямёнавіч па-добраму ўсміхнуўся, як быццам гэты праведзены ім прыём грамадзян па асабістых пытаннях прынёс яму задавальненне, нават радасць.

— Панядзелак, калі ў мяне прыём, самы цяжкі для мяне дзень — не буду скрываць, — прызнаўся Руслан Сямёнавіч. — Сёння, было яшчэ нямнога людзей, іншы раз 20-25 чалавек запісваецца. У кожнага свае праблемы, у кожнага па-свойму склаўся лёс. Усіх трэба зразумець. Гэта няпроста. А людзі ідуць у выканком, да старшыні, бо вераць у гуманнасць і справядлівасць нашай улады. Нясуць сюды свае крыўды і праблемы. Таму заўсёды вельмі адказна прымаць тое ці іншае рашэнне. А я чалавек эмацыянальны, чужы боль і ўва мне адгукаецца болей.

Тыя праблемы, з якімі звярталіся сёння да мяне людзі, могуць здацца камусьці дробнымі, нязначнымі. Маўляў, ці варта старшыні выканкома асабіста займацца ўладкаваннем у дзіцячую ўстанову нейкай дзяўчынкі, рамонтам кватэры пенсінераў. Варта. Як паўнамоцны прадстаўнік Савецкай улады на месцы, я павінен глыбока ведаць праблемы людзей і па меры магчымасці вырашаць іх.

Якога ж маштабу праблемы даводзіцца вырашаць сёння ў адным з самых буйных раёнаў сталіцы — Заводскім? Дарэчы, ён лічыцца ў горадзе самым «цяжкім» у сэнсе сваёй раскіданасці, некампактнасці, складанасці сваёй структуры. Не так даўно да яго далучылі аддзяленні ад асноўнай тэрыторыі мікрараёны Шабаноў і пасёлка Сосны. На адным толькі аўтамабільным заводзе працуюць тысячы лю-

дзей... Узводзяцца новыя дамы, будуюцца школы, бальніцы, кінатэатры, кафэ, рэстараны. Штогод жыхары гэтага раёна атрымліваюць каля 400 дзяржаўных кватэр, 600—650 — кааператыўных, гэта акрамя таго, што за кошт уласных капітальных укладанняў будуецца жыллё для сваіх работнікаў прамысловыя прадпрыемствы. Аднак гэтага пакуль недастаткова. Словам, і цяжкі, і вельмі перспектыўны раён.

— Маштаб праблем? — перапытвае Руслан Сямёнавіч. — Выканком, як орган улады, каардынуе дзейнасць самых розных служб — жыллёва-камунальнай, аховы здароўя, адукацыі, транспарту, гандлю... Штотыдзень на «ля-тучку» ў маім кабінце збіраюцца адказныя работнікі кожнай з іх. Напрыклад, на адной з апошніх нарад мы заслухалі справаздачу штаба па падрыхтоўцы раёна да зімы.

10 тысяч пісьмаў атрымлівае штогод наш выканком ад жыхароў раёна. У іх дзелавыя прапановы, заўвагі, скаргі, пажаданні. На кожнае з іх даецца кампетэнтны адказ супрацоўніка выканкома. Я асабіста кантралюю гэту перапіску. І лічу яе важным звяном у нашай рабоце.

Наогул жа на першым плане ў нас цяпер жыллёвая праблема. Як вы ведаеце, дзяржава паставіла задачу да 2000 года забяспечыць кожную савецкую сям'ю асобнай кватэрай. Вырашаючы жыллёвую праблему, мы сёння павінны думаць і пра так званы «буклет сацыяльных даброт». У кожным больш-менш замкнёным жыллым масіве ўжо ўзводзіцца ці будзе ўзводзіцца свае кінатэатры, Палацы культуры, спартыўныя цэнтры, бібліятэкі, магазіны, службы быту... Так што праблемы нашы растуць адпаведна маштабнасці планаў.

Руслан Машкоўскі з тых людзей, хто не толькі ўмее прыгожа і пераканальна гаварыць пра будучыню, ён рамантык і рэаліст у роўнай меры.

Калі ў Чыжоўцы ў парку 900-годдзя Мінска вырашана было зрабіць «дарожку здароўя», Руслан Сямёнавіч быў у ліку тых, хто працаваў на будаўніцтве. Між іншым, ён сам некалі актыўна займаўся барацьбой самба, стаў майстрам спорту, а цяпер — старшыня федэрацыі барацьбы дзюдо прафсаюзаў БССР.

Валікі асабістыя намаганні прыкладае Р. Машкоўскі для арганізацыі адпачынку моладзі, маладых сем'яў. Нават сацыялагаў падключыў да гэтай справы. Сёння «дарожка здароўя», як і дзіцячае кафэ «Космас», маладзёжнае кафэ «Чырвоны мак», — прадмет асабістай гордасці старшыні выканкома. Ён прымаў самы непасрэдны ўдзел у іх стварэнні.

У Руслана Машкоўскага як кіраўніка вельмі дэмакратычны стыль работы. Галоўныя яго прынцыпы — быць бліжэй да людзей, ведаць, чым яны жывуць, берагчы аўтарытэт Савецкай улады і камуніста.

Працуючы над нарысам, я неаднойчы сустракалася з Машкоўскім. І толькі адзін ці два разы ў кабінце. Былі разам на рэканструкцыі новага

дзіцячага садзіка з басейнам, стадыёна, на буртавых палых саўгаса «Запаветы Ільіча» — падшэфнай гаспадаркі, дзе тады ішоў збор і нарыхтоўка садавіны і гародніны для жыхароў Заводскага раёна. І кожны раз я адчувала, з якой гарачай зацікаўленасцю, грамадзянскай страснасцю ўдзельнічае ён у справах, шчыра клопаюцца пра людзей, не саромеючыся быць мяккім, добрым і спагадлівым.

— Летась наш старшыня паехаў адпачыць на поўдзень у санаторый. — расказвае сакратар выканкома З. Валовіч. — а ён наогул чалавек клопатлівы, з павышаным пачуццём адказнасці за грамадскія справы. Тыдзень адпачываў, а потым, відаць, пачаў сумаваць па справах, штодня — званок з поўдня: што ды як у нас тут? Так і не вытрымаў там да канца. Для яго адпачынак — гэта калі са сваёй сям'ёй, сябрамі можна паехаць у лес, паблудаць у бары, пазбіраць ягады, грыбы, пасядзець ля кастра...

Сябры і цяпер называюць Руслана Машкоўскага камісарам. Быў у яго біяграфія такі факт, калі працаваў ён камісарам рэспубліканскіх студэнцкіх будаўнічых атрадаў, аб'ездзіў тады ўсю краіну. З тых гадоў у яго дома захоўваецца адна памятная рэч — своеасаблівы сувенір з Комі АССР — галава і шкура алены. Тады, у перыяд работы ў студэнцкім будаўнічым атрадзе, і пачаў складвацца яго аўтарытэт як арганізатара, прынцыповага і бескампраміснага кіраўніка, ваяка. Няма чапу прайшло з той пары. Набыты валікі прафесійны вопыт. Пачаўшы электрыкам на заводзе штучнага валіка ў Магілёве, ён прайшоў школу камсамола, працаваў у райкоме партыі, загадчыкам аддзела і намеснікам старшыні выканкома, дзе вёў розныя пытанні — і эканомікі, і жыллёва-камунальнай гаспадаркі, і прамысловасці. І вось ужо трэці год узначальвае выканком Заводскага раёна.

...Жыццё адлічвае пяты дзесятак. У Р. Машкоўскага ўжо сівеюць скроні. Але па духу ён так і застаецца маладым, энергічным, дзейным.

У іх сціплай кватэры часта збіраюцца сябры, бо гаспадары любяць гасцей. Малодшаму Машкоўскаму, пяцігадоваму Андрэйку, сёння трохі больш, чым было бацьку, калі яго сям'ю за сувязь з партызанамі вялі на расстрэл. Руслан Сямёнавіч ведае гэта з расказаў маці, Ганны Іванаўны.

— Мы цудам тады засталіся жывымі, — прыгадае ён, — нашых суседзяў расстралялі. Мы ж да канца вайны бедавалі ў вясковай кузні, дзе ледзь не намерзлі зімой. Усё лепшае, што ёсць у мяне — ад маці. Яна для нас, чатырох дзяцей, была і ёсць прыкладам жыццёвай сілы, моцы духу, самаадданасці і сціпласці. Нічога для сябе — уся для людзей. А бацька дайшоў да Берліна, вызваляў Беларусь, быў на партыйнай рабоце.

Руслан Машкоўскі, як і яго бацька, стаў сапраўдным камуністам. Работа для яго — не служба, а прызвание, высокае прызвание служыць людзям.

Таццяна АНТОНАВА.

ВІНШУЮЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Дарагія сябры!

Сардэчна віншуюем рэдакцыю газеты «Голас Радзімы», а таксама ўвесь беларускі народ з надыходзячым светлым святам, 69-й гадавінай Вялікага Кастрычніка!

Жадаем усім моцнага здароўя, поспехаў у вашай высакароднай працы, у справе ўмацавання міру на нашай планеце.

Сям'я КУПЕРУС-МАРЧАНКА.

Галандыя.

Ад усёй душы віншую сяброў і знаёмых у Беларусі са святам Вялікага Кастрычніка! Жадаю шчасця і міру!

Вольга АНАНІЧ.

Швецыя.

Дазвольце павіншаваць вас са святам Вялікага Кастрычніка! Хачу пажадаць супрацоўнікам газеты «Голас Радзімы» і ўсяму беларускаму народу добрага здароўя, шчасця, поспехаў у працы. Няхай над нашай планетай заўсёды будзе чыстае неба і чалавечтва на заўсёды пазбаўлена ад пагрозы ядзернай вайны!

Міхаіл МАДОРНЫ.

ФРГ.

Дарагія сябры! Таварыства савецкіх грамадзян горада Ратэрдама сардэчна віншую супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» з надыходзячым святам Вялікага Кастрычніка!

Жадаем вам многа шчасця, моцнага здароўя і поспехаў у вашай высакароднай працы!

Члены і праўленне таварыства «Родина» горада Ратэрдама. Галандыя.

Праўленне і члены брусельскага аддзела ССГ у Бельгіі сардэчна віншуюць усіх супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» са святам Вялікага Кастрычніка! Жадаем вам моцнага здароўя, добрага настрою, сямейнага шчасця!

У дзень 7 лістапада — святам Вялікага Кастрычніцкага сацыя-

лістычнай рэвалюцыі — дазвольце пажадаць рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» добрага настрою, поспехаў у высакароднай працы ў барацьбе за мір і праўду. Няхай працівае Саветкі Саюз — надзея і апора ўсяго прагрэсіўнага чалавечтва!

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

Паважаныя супрацоўнікі Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

Сардэчна віншуюем вас са святам Вялікага Кастрычніка! Жадаем добрага здароўя, асабістага шчасця, поспехаў ва ўсіх вашых справах, а галоўнае — міру на ўсёй нашай планеце!

Радзіме нашай, савецкаму народу жадаем новых поспехаў у барацьбе за трывалы мір ва ўсім свеце.

Мікалай і Марыя ЯКІМАВЫ. Аўстралія.

Паважаныя работнікі таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

Віншуюем вас і вашы сем'і з Днём Вялікага Кастрычніка! Ад усёй душы жадаем вам моцнага здароўя, шчасця, поспехаў у вашай высакароднай дзейнасці.

Мы высока цэнім вашу работу, вельмі патрэбную нам, хто жыве за межамі нашай Радзімы, але заўсёды сэрцам і душой разам з ёй.

Мы ганарымся нашай Радзімай — Краінай Саветаў і яе дасягненнямі. Жадаем савецкаму народу далейшых поспехаў у барацьбе за захаванне міру. Няхай будзе мір і дружба на зямным шары! Няхай жыве Кастрычніцкая рэвалюцыя, здзейсненая народам!

Члены Цэнтральнага праўлення таварыстваў савецкіх грамадзян у Галандыі. Гаага.

ЧЫТАЧЫ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» АДКАЗВАЮЦЬ НА АНКЕТУ

ЗАХАВАННЕ МІРУ— НАШ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

Дарагія работнікі рэдакцыі!

Я ваша даўняя чытачка і з вялікай ахвотай і радасцю падзяляю сваім меркаваннем па тых пытаннях, якія прачытала ў газеце. Для мяне вайна і мір не проста словы. Гады вайны, вельмі страшныя і цяжкія, давялося перажыць самой. Таму і мір, бяспека для мяне асабліва дарагія. Я з тых, хто быў вывезены ў час фашысцкай акупацыі ў Германію. Там, у лагеры, пазнаёмілася з французам, і пазней, калі ў 1945 годзе нас вызваліла французская армія, мы пажаніліся і паехалі на яго радзіму. У мяне двое дзяцей, і я ні ў якім разе не хачу, каб яны і іх дзеці жылі пад вечнай пагрозай быць знішчанымі ў ядзернай вайне.

Я ніколі не парывала духоўных сувязей з Радзімай, заўсёды цікавілася ўсім, што там адбываецца. І я радуся і ганаруся тым, што менавіта Савецкая краіна з'яўляецца ініцыятарам палітыкі збаўлення чалавецтва ад пагрозы знішчэння. Яна выступае за мірнае суіснаванне дзяржаў з розным грамадскім ладам, за разрадку напружанасці, за сумленны і дзелавы перагаворы па абмежаванню любых відаў узбраення. Аб гэтым я раскажваю сваім знаёмым, бо тут многія не ведаюць праўды аб міралюбівай палітыцы маёй Радзімы. Але, на жаль, яшчэ моцныя сілы, якім такая палітыка не падабаецца. Яны ёсць ва ўрадах капіталістычных краін. Гэта яны выказваюць інтарэсы ваенна-прамысловага комплексу. Але самае крыўднае, што ёсць такія і ў асяроддзі абыякавасці, і мне самой пастаянна даводзіцца з імі сутыкацца. Раскажу ўсё па парадку. У большасці сваёй французскі народ вельмі добры і справядлівы. Французам не раз даводзілася ваяваць за сваю свабоду, і сёння яны падзяляюць усе агульныя трыюмфы за лёс міру. Я ведаю многіх такіх вельмі і вельмі добрых людзей, асабліва ветэранаў вайны. Але вось у той мясцовасці, дзе я цяпер жыю, большасць зусім іншых людзей. Верагодна, з падобных абыякавасці некалі фарміравалі сваю партыю фашысты. Яны ненавідзяць усе прагрэсіўнае, ненавідзяць сацыялістаў і камуністаў, ненавідзяць нашу Радзіму і гатовы пайсці на любую подласць, каб усё гэта знішчыць. Тыя, хто прытрымліваецца прагрэсіўных поглядаў, падваргаюцца тут непрыкрытаму тэрору. У іх знішчаюць сады і гароды, падпальваюць дамы. Я сама не займаюся ніякай палітыкай. Але тую праўду, якую ведаю аб сваёй Радзіме, заўсёды гавару адкрыта. І вось банда малойчыкаў напала на мой дом, выбіла ўсе вокны, зламала рамы і дзверы. І цяпер атрымліваю розныя пагрозы. Але ім мяне не запалохаць. Ведаю, што добрых людзей на свеце значна больш, чым такіх васьмь вырадкаў. Я буду працягваць гаварыць праўду аб сваёй Радзіме, аб яе міралюбівай знешняй палітыцы, якой я безагаворачна веру. І я ўпэўнена, што ў недалёкай будучыні такую палітыку падтрымаюць усе разумныя людзі на планеце.

Кацярына МІЧКО.

**

Францыя.

Даўно ўжо не пісаў вам, дарагія сябры. Усё адкладваў з-за перагрузкі ў грамадскай рабоце. А такой работы становіцца ўсё больш. Сродкі масавай інфармацыі ўсімі спосабамі стараюцца праўдаць агрэсіўную па сутнасці палітыку амерыканскага імперыялізму, прадставіць заправілаў ваенна-прамысловага комплексу ледзь ці не самымі актыўнымі барацьбітамі за захаванне міру. Таму людзям неабходна растлумачыць сапраўднае становішча. Вы, верагодна, ведаеце, што ў нашым горадзе Ван-суверы знаходзіцца вялікія па колькасці і актыўныя ў сваіх дзеяннях антываенныя арганізацыі. Тут выходзяць некаторыя газеты, у якіх друкуюць праўду аб міжнародных падзеях. Іх трэба ўсяляк падтрымліваць. Ну а я, стары салдат інтэрнацыянальнага батальёна, яшчэ ў гады вайны ў Іспаніі даў клятву сабе і сваім прыгожым таварышам, праз трупы якіх я поўз паранены з поля бою, што калі застануся жывым, буду рабіць усё, каб захоўваць мір на Зямлі. І вось, пакуль яшчэ ногі носяць, працягваю выконваць гэтую сваю клятву. Ужо не першы год хаджу з дома ў дом, збіраю сродкі на нашы рабочыя газеты, тлумачу людзям, ідуць сапраўды сёння зыходзіць пагроза міру, гавару ім, што калі дапусцім ядзерную вайну, то выратавання не будзе нікому. Адначасова збіраю і сродкі на нашу любімую газету «Вестник», якая вельмі многае робіць для таго, каб нашы суайчыннікі ў Канадзе ведалі праўду аб жыцці на Радзіме і правільна разбіраюцца ў палітычных падзеях. Варта сказаць, што работа гэта нялёгкая, патрабуе вялікай вытрымкі. Тут жа многа такіх, каму было б выгадна нажыцца на людской крыві, многа фашыстыўных недабіткаў, сіяністаў і розных іншых рэакцыянераў. З гэтымі часта выходзяць скандалы, але ў нас цяпер многа матэрыялу і канкрэтных фактаў, каб закрыць ім рот, не павышаючы го-ласу. Нашым ідэйным ворагам няма чым адказаць нам, калі мы гаворым пра тыя прапановы, якія выказаў Міхаіл Сяргеевіч Гарбачоў у сваіх заявах ад 15 студзеня і 18 жніўня сёлета года. І застаецца толькі ўпарта паўтараць старую казку аб «савецкай вайскавай пагроззе». Але аб міралюбівых ініцыятывах Савецкага Саюза цяпер ведае ўсё больш людзей. Нават буржуазная прэса не можа замоўчваць выступленні савецкага кіраўніка. Ну а суайчыннікі, ведаем усё з газет, якія атрымліваем з Радзімы. І я, калі хаджу па дамах збіраць сродкі на барацьбу за мір і прагрэсіўную прэсу, заўсёды бяру іх з сабой і чытаю людзям. Гэта вельмі памагае, паколькі дае магчымасць разабрацца сапраўдным становішчы рэчаў і правільна ацаніць палітыку розных краін і дзеянні нашых міралюбівых арганізацый.

У заключэнне хачу павіншаваць ваш калектыў і ўсё свавольнае люд са святая Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Людзі добрай волі спадзяюцца, што справядлівасць пераможа ўсякі паклёп і мір будзе захаваны.

Уладзімір ГАУРЫЦКІ.

НА КАРЦЕ прамысловасці сучаснага Гомеля вагонарамонтны завод займае далёка не першае месца. Вядомасць і славу індустрыяльнага горада аднаму з абласных цэнтраў нашай рэспублікі прыносяць сёння іншыя заводы. Такія, як пускавыя рухавікі і тарфянога машынабудавання, станкабудавнічы імя С. Кірава і гігант «Гомсельмаш». Яны ідуць крок у крок з часам, іх прадукцыя—рухавікі, станкі, сельскагаспадарчая тэхніка—на розных участках народнай гаспадаркі вызначае сучасны ўзровень навукова-тэхнічнага прагрэсу ў СССР.

У вагонарамонтнага больш сціплай роля — рамонт чыгуначных пасажырскіх вагонаў і вытворчасць запасных частак да іх. І вядомасць ды слава яго іншыя. Няма ў горадзе больш старога за яго прадпрыемства, як і працоўнага калектыўу — з больш багатымі рэвалюцыйнымі традыцыямі, чым у чыгуначнікаў.

Чыгуначнікі сто гадоў назад першымі на Палесці арганізавалі палітычную забастоўку і ў ліку першых у гэтым краі стварылі нелегальную бальшавіцкую сацыял-дэмакратычную арганізацыю, рашуча штурмавалі бастыёны царызму ў час рускай рэвалюцыі

З БІЯГРАФІ АДНАГО СА СТАРЭЙШЫХ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ РЭСПУБЛІКІ

НА КЛІЧ ГУДКА

1905 года і ўсталёўвалі ў Гомелі Савецкую ўладу пасля Вялікага Кастрычніка.

Першая на Беларусі чыгунка, Лібава-Роменская, з'явілася ў 1874 годзе. Заўладала ёю акцыянернае таварыства на чале з нямецкім банкірам фон Мекам. Пралегла чыгунка і праз Гомель. У гэтым павятовам горадзе Магілёўскай губерні адначасова з узвядзеннем дарогі будаваліся для рамонту рухомага саставу і галоўныя чыгуначныя майстэрні, якія былі афіцыйна адкрыты 5 лютага 1874 года. Працаваць тут стала каля сямісот чалавек.

Хаця галоўныя майстэрні і былі ў горадзе прадпрыемствам новага тыпу, чыгуначным, умовы працы рабочых у іх, як і на ўсіх іншых капіталістычных фабрыках і заводах, былі вельмі цяжкімі. «Цяжкі не ацяпляліся ў зімовы час, там было сыра, брудна, дымна ад горнаў. Ремонт вагонаў звычайна праводзіўся пад адкрытым небам», — успаміналі першыя рабочыя. На прадпрыемстве пераважала прымітыўнае абсталяванне, з дапамогай якога, вядома, нельга было механізаваць працаёмкія працэсы.

Поўная адсутнасць тэхнікі бяспекі прыводзіла да частых калецтваў людзей з поўнай стратай працаздольнасці, прафесіянальных захворванняў і трагічных выпадкаў. Па даных асабовых спраў рабочых галоўных майстэрняў, калецтвы, напрыклад, атрымлівалі штогод каля пятнаццаці працэнтаў чыгуначнікаў.

Адміністрацыя, якая была зацікаўлена толькі ў атрыманні максімальных прыбыткаў і ўзмацненні эксплуатацыі рабочых, не рэагавала на іх патрабаванні палепшыць становішча. Напрыклад, абойшчык Вайніловіч у просьбе перавесці яго на іншую работу, «дзе можна было б знаходзіцца ў больш чыстым паветры, а не ў пыле», скардзіўся, што будучы хворым, «пакутуючы кашлем і хваробай у грудзях», ён вымушаны быў працаваць у невыносных умовах. Просьбу яго ўрэшце задаволілі — перавялі ў маляры, але было ўжо позна: праз год, не дажыўшы і да сарака, ён памёр.

Катаржыная праца і цяжкі быт рабочых садзейнічалі станаўленню іх палітычнай самасвядомасці. І ў ліпені 1886 года на прадпрыемстве, упершыню ў Гомелі, успыхнула забастоўка, у якой удзельнічала каля пяцісот чалавек...

Даўно няма жывых сведак тых дзён. Але ў музеях горада экспануюцца сотні дакументаў, якія раскажваюць пра галоўныя майстэрні, на месцы якіх знаходзіцца зараз вагонарамонтны завод.

Тэрытарыяльна ён амаль не вырас, практычна нязменным застаўся і профіль яго дзейнасці. Ва ўсім жа астатнім — змены велізарныя. Перш-наперш, ва ўмовах працы і быце рабочых, якія сталі паўнаўладнымі гаспадарамі завода. У цвёрдым рытме працуе зараз прадпрыемства — штодзённа за яго вароты паступае ў адноўленым выглядзе не менш пяці пасажырскіх вагонаў розных мадыфікацый. Для невялікага завода паказчык, трэба сказаць, высокі, ён з'яўляецца вынікам багатай тэхнічнай аснашчэнасці рамонтнага прадпрыемства, шырокага ўкаранення тут сродкаў механізацыі і аўтаматызацыі. Жывуць чыгуначнікі ў асноўным паблізу завода, у шматпавярховых жылых кварталах цэнтральнай часткі горада, якая ўзнялася на месцы былых рабочых слабак...

Роўна стагоддзе мінула сёлета з таго дня, як насупраць будынка адміністрацыі галоўных майстэрняў (зараз, вядома, абноўленага)

выстраіўся паўтысячны натоўп першых у горадзе палітычных забастоўшчыкаў з неабходнымі, але, па сутнасці, сціплымі патрабаваннямі: павялічыць заробную плату, паменшыць штрафы, змяніць умовы найму на работу.

Уладзіміру Ільічу Леніну ішоў тым летам толькі семнаццаты год. Крыху пазней будучы правадыр расійскага пралетарыяту, уважліва вывучыўшы вопыт многіх забастоўшчыкаў, падобных гомельскай, якія адбываліся ў краіне, назвае іх «іскрымі». «З іскры загарыцца полымя» — так гучаў заклік да рэвалюцыі, адрасаваны рабочым царскай Расіі, са старонак нелегальнага друкаванага органа расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі.

У адказ на яго чыгуначнікі Гомеля стварылі пярвічную бальшавіцкую арганізацыю, члены якой затым сталі ва ўсім горадзе актыўна весці падрыхтоўчую работу да адкрыцця ўзброенага паўстання. І ў 1905 годзе, у час першай рускай рэвалюцыі, улада ў Гомелі на цэлых дзесяць дзён перайшла да рабочых. У гісторыі гэта падзея засталася пад назвай «Гомельскай рэспублікі»...

На адной з мемарыяльных дошак на фасадзе адміністрацыйнага корпуса вагонарамонтнага завода чытаю надпіс: «На гэтым

заводзе з 1903 па 1919 год працаваў Ігнат Маркавіч Якубаў — прафесіянальны рэвалюцыянер, член Палескага камітэта РСДРП». Багатая і слаўная біяграфія ў сына беларускага селяніна з Рагачоўшчыны. Малазямле бацькі прымуслі яго падацца ў горад, далучыцца да рабочага класа, якому ён і прысвяціў усё сваё далейшае жыццё. Рэвалюцыянера-ленінца, які дзейнічаў нелегальна, у галоўных майстэрнях большасць ведала як звычайнага чорнарабочага. І толькі нямногія — таварышы па духу, па барацьбе з царызмам — пра яго сапраўдную ролю.

Пасляхова ажыццявілася ў Расіі Кастрычніцкая рэвалюцыя, у выніку якой утварылася і Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка. Завяршылася, нарэшце, грамадзянская вайна. Маладой Савецкай дзяржаве вельмі патрэбны былі свае, з рабочых і сялян, кіруючыя і гаспадарчыя кадры, да канца адданыя новай уладзе. Няма людзей, якія займалі потым адказныя пасады ў рэспубліцы і краіне, выйшла з асяроддзя чыгуначнікаў Гомельскага вагонарамонтнага завода: Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і Старшыня Савета Міністраў БССР, міністр аўтамабільнага транспарту БССР і адмірал Ваенна-Марскога Флоту СССР, загадчык аддзела Камітэта па справах вынаходак і адкрыццяў пры Саўеце Міністраў СССР і загадчык аддзела Міністэрства знешняга гандлю СССР.

У перыяд даваенных пцігодак ярка праявіліся выдатныя арганізатарскія здольнасці першага «чырволага» начальніка вагонарамонтнага Івана Хімакова, змазчыкам пачынаўшага свой працоўны шлях. Царская інжынерныя, якія пасля рэвалюцыі сталі супрацоўнікамі з Савецкай уладай і засталіся працаваць на прадпрыемстве, доўга не маглі звыкнуцца са становішчам, у якім трэба было падпарадкоўвацца ўчарашняму пралетарыю.

...Па-чалавечы клапатліва, як над калыскай-рэліквіяй новага жыцця, шматпавярховы Гомель схіліўся сёння над невысокімі старымі карпусамі вагонарамонтнага завода. Некалькі пакаленняў рабочых змянілася за сто дванаццаць гадоў яго існавання. Сярод цяперашніх чыгуначнікаў шмат патомных, тых, хто пайшоў па дарозе бацькі, дзеда, прадзеда...

З Гарыем Якубавым я сустрэўся ў рамонтна-механічным цэху, дзе ён працуе слесарам ужо трыццаць год. Так, той, хто падамаў пра яго сваяцтва з рэвалюцыянерам Ігнатам Якубавым, не памыліўся. Ігнат Маркавіч — родны дзед аднаго з лепшых цяперашніх рабочых завода. Токарам-чыгуначнікам быў і бацька Гарыя Якубава, Ігнат Ігнатавіч, які па-геройску загінуў у Вялікую Айчынную вайну. Добрую і ён пакінуў тут па сабе памяць...

Мог бы сёння ганарыцца і Іван Хімакоў сваімі нашчадкамі, унучкай Святланай Гарох і праўнукам Юрыем Козыравым, які прыйшлі на прадпрыемства па яго слядах. Разам з іншымі рабочымі кожную раніцу крочаць яны на змену вуліцай, названай прозвішчам іх дзеда і прадзеда, якая вядзе да самай праходнай завода. І кожную раніцу сустракае тут цяперашніх чыгуначнікаў кліч адзінага ў горадзе заводскага гудка, якому за вялізныя заслугі галоўных майстэрняў у падрыхтоўцы і ажыццяўленні рэвалюцыі ў Гомелі навечна дадзена ганаровае права штодзённа пачынаць працоўны дзень абласнога цэнтра.

В. ГРАМОВІЧ.

СУСТРЭЧЫ Ў «ГОРАДЗЕ МАЙСТРОЎ»

Гомель здаўна лічыўся цэнтрам гандлю і рамёстваў. На яго ажыўленыя кірмашы адсюль з'язджаліся народныя майстры. Мастацтва таленавітых умельцаў жывое і сёння, а вось добрую старую традыцыю кірмашу як свята рамёстваў і мастацтваў гамялячана вырашылі адрадыць. І зашумеў на гомельскіх вуліцах і плошчах у адзін з нядзельных дзён кастрычніка кірмаш, названы «Горад Майстроў». «У кожным чалавеку жыве мастак» — вось ідэя, што аб'яднала ўдзельнікаў свята. І сапраўды, тут кожны мог праявіць фантазію, спрыт і ўменне. Майстрыхі спяваць і плесці карункі, выпякаць пірагі, майстры выразаць лыжкі, фігуркі з гліны ляпіць...

А пачалося ўсё на цэнтральнай плошчы каля цырка. Прагучалі прывітальныя словы, і народныя майстры прайшлі ўрачыстай калонай пад аркай сімвалічнай дэкаратыўнай брамы. Потым свята перакінулася ў парк мастацтваў. Там народныя майстры за прасілі гараджан на вернісаж сваіх работ. На розных пляцоўках выступалі вядучыя фальклорныя самадзейныя калектывы вобласці. І, нарэшце, к сярэдзіне дня свята прыйшло ў рамесную слабаду, дзе арганізатары вырашылі правесці сярод майстроў рэспублікі конкурс на лепшую работу.

...Самадзейныя скульптары на вачасцей высякалі з кавалкаў дрэва фі-

гуркі людзей. Усе яны, не згаворваючыся, вырашылі ўвасобіць героя свята — народнага Майстра.

...Вучань вядомага мастака Я. Драздоўіча — Ф. Сухавіла з Віцебшчыны распісваў яркімі колерамі белую тканіну, дэманструючы амаль забытае мастацтва. Паказваў свае скрыпкі майстар з Мазырскага раёна М. Старавераў і не без радасці расказваў, як адной «скрыпцы школы Страдзівары вярнуў жыццё». Людна было вакол адмысловых сюжэтных пано, якія прадстаўляў разьбяр з Міншчыны У. Сурбач. Ткачыха з Кармянскага раёна Н. Кірзева прывезла на свята свае яшчэ даваенныя даматканыя ўзорныя ручнікі. А майстрыха з Віцебскай вобласці Н. Кузіна — проста скарбонка народнай мудрасці: яна ведае сімваліку колераў і кожную паставу аб'ёмных саламяных фігур. Яе работы — лялька для ўшанавання маладых, певень, які выцягнуў ад здзіўлення шую, — чудоўна выкананы і цесна звязаны з народнай культурай.

У памяць пра гэты дзень народныя майстры рэспублікі пакінулі ў падарунак Гомелю лепшыя свае работы.

НА ЗДЫМКАХ: з імправізіраваным канцэртаў выступілі на свяце тураўскі народны ансамбль танца «Прыпяць»; сваё майстэрства ў драўлянай скульптуры дэманстраваў рабочы з Гомеля

Барыс ВАСІЛЬКОЎ; многа глядачоў сабралі самадзейныя артысты з фальклорнага калектыву «Жалейка»; а які кірмаш без Несцеркі!
Фота І. ЮДАША.

РЫХТУЕЦА ДА ВЫПУСКУ НОВЫ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЧНЫ ДАВЕДНІК

У ГАСЦЯХ У... НАРОДАЎ СВЕТУ

У выдавецтве «Советская энциклопедия» рыхтуецца да выпуску аднатомны энциклапедычны даведнік «Народы свету». Пра яго ў гутарцы з карэспандэнтам Агенцтва друку Навіны расказвае намеснік галоўнага рэдактара рэдкалегіі выдання, доктар геаграфічных навук, прафесар С. БРУК.

— Наш даведнік, а ён выдаецца ў нас у краіне ўпершыню, пазнаёміць чытачоў з усімі народамі свету, якія вядомыя навуцы і ўлічваюцца статыстыкай. Яго рыхтуюць спецыялісты Інстытута этнаграфіі імя Міклуха-Маклая Акадэміі навук СССР.

Якія ж звесткі можна будзе знайсці ў гэтай кнізе? Перш за ўсё пра этнічную гісторыю, рассяленне, колькасць, моўную, расавую і рэлігійную прыналежнасць кожнага народа; пра гісторыю і сучасны стан іх матэрыяльнай і духоўнай культуры.

Думаю, будзе цікава даведацца таксама, якімі рамёствамі традыцыйна займаецца той ці іншы народ, якое жыллё мае, як яго абсталёўвае, чым харчуецца, якімі гульнямі і відовішчамі захапляецца, якія абрады яму ўласцівы і да т. п.

У даведніку будзе многа каляровых ілюстрацый, большая частка якіх прывесчана нацыянальнаму адзенню. У іх падрыхтоўцы нам памагалі калегі з розных краін.

— Атрымліваецца, што з дапамогай даведніка можна

будзе нібыта пабываць у гасцях у народаў свету...

— Бадай што. Хаця, вядома, раскажаць пра ўсе народы, а іх у свеце налічваецца каля чатырох тысяч, немагчыма. Чаму? Па-першае, таму што яны проста не ўсе пакуль вывучаны. Па-другое, ёсць многа блізкіх па сваёй сутнасці народаў, таму няма сэнсу паўтарацца. У нашым выданні прадугледжана тысяча артыкулаў пра «асноўныя» народы — тыя, што добра вывучаны і колькасць якіх складае не менш за тысячу чалавек. У цэлым жа колькасць этнонімаў (назваў народаў) у даведніку складае каля трох тысяч.

Дыяпазон іх вялікі: ад народаў, якія жывуць у ўяўленні каменнага веку, да самых развітых у сацыяльна-эканамічным плане. І, пэўна, найбольш поўна будзе прадстаўлены народы нашай краіны.

Кожны артыкул заканчваецца бібліяграфіяй. Акрамя таго, у вялікім даведным матэрыяле нашага выдання прадугледжаны табліцы нацыянальнага саставу і колькасці насельніцтва па 210

краінах, кантынентах і асобна па нашай краіне, каляровыя карты народаў, рас, лінгвістычных сем'яў і груп.

Для тых, каму будучы незразумелыя якія-небудзь этнаграфічныя тэрміны, прапануем спецыяльны гласарый з 200 артыкулаў. У кнізе, акрамя таго, будзе вялікая ўводная частка, якая растлумачыць асноўныя паняцці.

— Каго вы лічыце патэнцыйнымі чытачамі энцыклапедычнага даведніка?

— Перш за ўсё настаўнікам, выкладчыкам вышэйшых навучальных устаноў, студэнтаў. А ўвогуле, ён разлічаны на самую шырокую аўдыторыю.

Цікаваць да народаў нашай планеты цяпер вялікая, таму што многія падзеі, якія адбываюцца ў свеце, у невялікай ступені звязаны этнічна. У Чадзе, напрыклад, нямаю супярэчнасцей узнікае на глебе міжпляменнай варажасці паміж прадстаўнікамі поўначы і поўдня краіны, да таго ж рознага веравызнання. Аналагічныя прыкладна карані назіраюцца ў Судане, Угандзе... Словам, кожны, хто рэгулярна сочыць за падзеямі

ў свеце, наш патэнцыйны чытач.

— Раскажыце крыху пра аўтараў.

— У падрыхтоўцы выдання прынялі ўдзел каля 150 спецыялістаў — у асноўным дактароў навук — з Інстытута этнаграфіі АН СССР, іншых акадэмічных інстытутаў нашай краіны — мовазнаўства, усходазнаўства, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі і г. д. Рэдакцыйную калегію ўзначальвае, а таксама выступае ў якасці аўтара акадэмік Юліян Брамлей, дырэктар нашага інстытута.

— Калі даведнік з'явіцца на прылажках кніжных магазінаў?

— У 1988 годзе. Усе артыкулы ўжо напісаны. Цяпер ідзе работа над іх ідэнтыфікацыяй. Завяршаецца падрыхтоўка табліц-дадаткаў. Потым увесь матэрыял будзе зладзены ў набор.

Што тычыцца тыражу, то канчаткова ён пакуль не вызначаны. Думаю, будзе не малым, таму што практыка паказвае: попыт на падобныя выданні заўсёды вялікі.

Таццяна АРХАНГЕЛЬСКАЯ.

3 ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКА-ЧЭШСКИХ УЗАЕМАСУВЯЗЕЙ

СТАРОНКІ БРАТЭРСТВА

Станаўленне Кастуса Міцкевіча—Якуба Коласа як літаратара прыпадае на бурлівыя рэвалюцыйныя 1905—1907 гады, якія ўзнілі для беларускага народа на барацьбу за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. Першыя легальныя газеты «Наша доля» і «Наша ніва» панеслі па свеце праўду аб беларусах. У Чэхіі, дзе нацыянальнае адраджэнне пачалося ў другой палове XVIII стагоддзя і выдзвінула цэлую плеяду сапраўдных патрыятычна-будзіцельных вестку пра абуджэнне беларусаў да палітычнага і культурнага цікавасцю, братэрскай радасцю і добразычлівасцю. Адольф Чэрны (1864—1952), прафесар серабістыкі і паланістыкі Карлава ўніверсітэта ў Празе, заснавальнік навуковага часопіса «Славянскі агляд», азнаёміўшыся з першым нумарам газеты «Наша доля», які ўбачыў свет 1 верасня (старага стылю) 1906 года, дзе былі надрукаваны вершы Якуба Коласа «Наш родны край» і Цёткі «Наш паветак», расчулена пісаў: «Люблю Беларусь... Мне давагі ўспаміны пра яе... Там я быў двойчы ў сваім жыцці — па некалькі тыдняў... Я пазнаёміўся з мілым, ціхім, нават залішне ціхім, пакорлівым і прыніжаным народам і палюбіў яго. Палюбіў яго радзіму, гэты лясны і азёрны край, поўны задумнасці і меланхоліі. І раптам з гэтага задумнага, ціхага краю даўся да мяне набатны голас, натопры прагучаў як заклік «Уставайце!» — першы нумар новай газеты «Наша доля». Небывалая рэч. «Наша доля!» Няма ніякіх сумненняў, што газета народжана саеагульным вызваленчым рухам у Расіі»

Духоўнае, мастацкае самаўвядзенне беларусаў, рост сацыяльнай і нацыянальнай свядомасці чэшскі вучоны гораха вітаў. Вершаваныя творы Якуба Коласа і Цёткі, якім суджана было стаць хрэстаматыйнымі, ён адразу ж пераклаў на чэшскую мову і ў лістападзе 1906 года апублікаваў на старонках газеты «Час». Гэта былі першыя славянскія пераклады новай беларускай літаратуры, якія надавалі ёй аднаасць агульнаеўрапейскай варты.

Сведчаннем глыбокай цікаўнасці Адольфа Чэрнага да творчасці Якуба Коласа можа служыць яго ліст у рэдакцыю газеты «Наша ніва» 1911 годзе. «Разам з гэтым тымсамом, — пісаў ён, — пасылаю два адбіткі свайго артыкула «Беларускія нацыянальныя і літаратурныя імкненні 1909—1910 гадах». Прашу адзіна экзэмпляр паслаць па Я. Купалу, а другі — па Я. Коласу. Я думаю напісаць больш аб'ёмісты артыкул пра беларускую літаратуру, у якім хацелася б перагледзець партрэты вядучых беларускіх пісьменнікаў. Мажліва будзеце ласкавы, напісаць Купалу і Коласу, каб яны перыслалі мне свае фотакарты»

Разглядаючы першую кніжку Якуба Коласа «Песні-вальбы», што ўбачыла свет 1910 годзе ў Вільні, чэшскі вучоны адзначае рэальна-жыццёвы кірунак творчасці беларускага паэта, глыбокае адчуванне ім характара прыроды, яе таямніц, шырае ўспрыманне людскога гора.

Увагу чэшскіх дзеячаў літаратуры прыцягнула і проза Якуба Коласа, асабліва тая, дзе прысутнічае сацыяльна-гістарычная праблема. У гэтым плане Карэна Гендзеля зацікавіла алег-

рычная навіла Якуба Коласа «Дудар». У яго перакладзе твор быў апублікаваны на старонках часопіса «Беседы часу» ў верасні 1913 года. Чэшскаму народу, які тады яшчэ знаходзіўся ў складзе Аўстра-Венгерскай імперыі і дамагаўся незалежнасці, коласаўскі твор імпаанаваў сваёй патрыятычнай накіраванасцю, абаронай нацыянальных і агульначалавечых культурных каштоўнасцей. Твор заклікаў супольна шукаць лепшай долі, беражліва ставіцца да сваёй роднай мовы.

Прыхільная ацэнка чэшскімі дзеячамі культуры творчасці Якуба Коласа нашаніўскай пары, калі мелі месца абвінавачванні пісьменніка ў «беларускім сепаратызме» і «абгрунтаваныя» доказы ў «арфаграфічнай фантазіі» коласаўскай мовы, была вялікай падтрымкай, бо станоўча ўплывала на развіццё ўсёй беларускай літаратуры, спрыяла справе духоўнага разняволення нашага народа. Яна таксама стварала аснову для далейшай папулярнасці творчасці Якуба Коласа ў Чэхіі пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, калі брацкі чэшскі народ змог аднавіць сваю незалежнасць.

Эстафету коласазнаўства ў 20-30-я гады ў Чэхіі працягвалі выдатны вучоны і грамадскі дзеяч Здэнак Неэдлы (1878—1962), прафесар Карлава ўніверсітэта ў Празе Францішак Ціхі (1886—1968) і іншыя дзеячы чэшскай культуры. Дзякуючы ім і вялікай групе студэнтаў, якія паходзілі з Заходняй Беларусі і вучыліся ў Карлавым універсітэце, а таксама ў іншых вышэйшых школах, у Празе былі праведзены літаратурныя вечары, прысвечаныя Якубу Коласу, Янку Купалу і Цішку Гартнаму, у прэсе змяшчаліся артыкулы, іх вершы і партрэты. Здэнак Неэдлы высока ацэньваў творчасць Якуба Коласа. Ён лічыў, што беларускі паэт з запалам кліча свой народ «на змаганне за лепшую будучыню, асабліва ў сваіх «Песнях-жальбах».

З вялікай цікавасцю была сустрэта ў Чэхіі паэма Якуба Коласа «Сымон-музыка», у якой адлюстраваны роздум паэта пра гістарычны лёс свайго народа, яго таленавітых сыноў і дачок, уладжываюцца высокай грамадскай місіяй народнага мастацтва. Францішак Ціхаму вельмі спадабалася кампазіцыя гэтага твора, асабліва лірычныя адступленні. Так, лірыка-патрыятычную песню «О, край родны, край прыгожы», якой пачынаецца ўступ трэцяй часткі паэмы, ён назваў «чудоўнай рапсодыяй», і сам яе пераклаў на чэшскую мову. Мажліва, што ацэнка Ціхага паспрыяла таму, што Пражскі дзіцячы хор пад кіраўніцтвам Францішка Бакулы ўключыў у свой рэпертуар коласаўскую «рапсодыю» і паспяхова выконваў яе ў час гастроляў па краіне і за граніцай.

Першае знаёмства з краінай братоў-чэхаў адбылося ў Якуба Коласа ў 1935 годзе, калі ён, будучы дэлегатом Сусветнага парызскага кангрэса пісьменнікаў у абарону культуры, праязджаў праз іх землі, Аўстрыю і Швейцарыю ў вагоне міжнароднага цягніка «Варшава—Парыж». «З усіх краін, якія праехалі мы па дарозе ў Парыж, — пісаў ён у сваіх нататках, — найлепшае ўражанне пакідае Чэхаславакія. Яе гарадкі, станцыі, утульныя домкі, крытыя чарапцай, раскінутыя па далінах і па ўзгор'ю Карпатаў, выглядаюць чысценькімі, прыветнымі. Кідаецца ў вочы адбітак высокай куль-

туры. Вельмі часта пападаюцца дзіцячыя і спартыўныя пляцоўкі. Дасканалыя дарогі».

Успаміны аб падарожжы праз чэшскі край у Якуба Коласа захаваліся надоўга, прытым самыя светлыя.

Пра вялікую сімпатыю Якуба Коласа да культуры чэшскага народа напамінае нам яго паэма «На шляхах волі», дзе сярод іншых літаратурных герояў паэтызуецца вобраз чэха Яна Корчака.

У пасляваенны час кола папулярнасці і прапагандыстаў творчасці Якуба Коласа ў Чэхіі значна пашырылася. Многія вершы Якуба Коласа, якія сталі ўжо на яго радзіме хрэстаматыйнымі, у выдатных перакладах Яна Альды занялі пачэснае месца на старонках анталогіі беларускай паэзіі пад назвай «Паэты Беларусі», што ўбачыла свет у 1955 годзе ў Празе.

Важнай падзеяй у азнамленні чэшскіх чытачоў з беларускай класічнай прозай стала выданне ў 1960 годзе ў перакладзе Мілады Вечаржовай трылогіі Якуба Коласа «На ростанях». Літаратурная крытыка вельмі прыхільна наставілася да гэтага выдання, паколькі пераклад быў выкананы з арыгінала, з беларускай мовы, што дало магчымасць падрыхтаваць чэшскі варыянт коласаўскай трылогіі больш дакладным і мастацкім.

«Твор Якуба Коласа, асабліва першыя дзве кнігі — «У палескай глушы» і «У глыбі Палесся», — зазначаў у час гутаркі чэшскі лінгвіст, шыры сябар беларускай культуры Міласлаў Зіма, — вельмі цікавы. Вобраз настаўніка, чые ўчынкi, праца з'яўляюцца прыкладам служэння свайму народу, не можа не захапляць».

Дзякуючы намаганням перакладчыцы Зоры Бераковай набыткам чэшскай культуры ў 1960 годзе стала паэма Якуба Коласа «Рыбакова хата».

Шмат цікавых і слушных думак пра творчасць Якуба Коласа выказаў ў сваіх працах Іржы Вацэк, Вацлаў Жыдліцкі, Эзаф Румлер і іншыя дзеячы чэшскай культуры. «Вымаўляючы імя Якуба Коласа, мы ўсведамляем, што веліч паэтычнага твора заўсёды вымяраецца тым, якія карэнні пусціла яго ў пачуцці, думкі і дзеянні народа. Як пашырыў паэт граніцы беларускай літаратуры? Якімі сюжэтамі ўзбагаціў яе? Якую сілу ўклаў у яе? Які ўдзел ён прымаў у барацьбе за волю і шчасце свайго народа? Адказваючы на гэтыя пытанні, можна сказаць: яго творчасць была глыбокай, шырокай і ўсемагутнай. А яго ўдзел у барацьбе за шчасце народнае — самы актыўны», — адзначаў у сваім артыкуле «Вялікі дзякуй за мужную творчасць» чэшскі паэт Францішак Браніслаў.

Успрыманне мастацкай творчасці Якуба Коласа ў Чэхіі пераканаўча сведчыць, што яго паэтычнае слова яшчэ ў часы першай рускай рэвалюцыі стала зразумелым і бліжнім для чэшскіх дзеячаў нацыянальнага і культурнага адраджэння.

Сардэчным, брацкім пацудзі злучалі самога Якуба Коласа з чэшскай культурай. Пра гэта нагадвае і рукапісная Другая чытанка для дзіцяцей беларусаў, падрыхтаваная ім чэшскай графікай п'яма на пачатку XX стагоддзя, пераконвае ўсё жыццё і дзейнасць вялікага сына нашага народа.

Леў МІРАЧЫЦКІ.

ЧАС НЕ АХАЛОДЖВАЕ ЗАПАЛ

ВІКТАРУ ТУРАВУ — 50 ГАДОУ

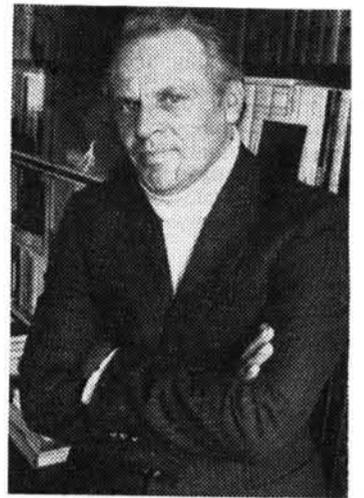
У фільмах заўсёды выяўляецца тое, што складае сутнасць творчай асобы рэжысёра. Бо прафесія рэжысёра патрабуе не толькі таленту, здольнасці вобразна мысліць і вастрыні розуму, але і перш за ўсё — уласнага бачання свету.

І ў гэтым сэнсе работы Віктара Турава ў кіно — сведчанне пастаянных пошукаў, роздуму і сумненняў. Усё, што зрабіў рэжысёр у мастацтве, прайшло праз яго ўласнае «я».

Тураў як рэжысёр заўсёды імкнецца да зацвярджэння гуманізму. У яго фільмах чалавек не хоча быць пабочным назіральнікам, ён імкнецца да актыўнага ўмяшання ў жыццё. І тут рэжысёр выразна вызначае грамадзянскія пазіцыі, выкрывае канфлікт, завастрае праблему, прымушае герояў гаварыць пра яе шыра і бесстаронна.

Апагеям творчых пошукаў В. Турава стала кінастужка «Людзі на балоце» па рамана Івана Мележа, работа выпактаваная, адчутая, глыбока нацыянальная, якая выходзіць на агульначалавечыя праблемы. Тут гарманічнае адзінства стылю і зместу, паэтыка-метафарычная мова твора надалі яму асаблівую глыбіню, аб'ёмнасць. Менавіта за гэты фільм творчы калектыў быў удастоены Дзяржаўнай прэміі СССР. «Подох навальніцы» прадоўжыў расказ пра людзей Палесся ў цяжкі час станаўлення Савецкай улады на Беларусі.

Здаецца, што нейкая трывога і боль пастаянна турбуюць, бударажаць В. Турава, не даюць запаволіць хаду. І гэта так ці інакш праўдзюецца ў яго творчасці. Успамінамі, настэлай памяццю аб цяжкім дзяцінстве, неспакойным юнац-

тве напоўнены яго работы — «Праз могількі» і «Я родам з дзяцінства».

Несумненна, значнае месца займае ў творчасці Турава і тэма маці, жанчыны. Адаючы даніну памяці маці, ён стварыў высакародныя і прыгожыя жаночыя вобразы: маці юных партызан у дылогіі «Вайна пад стрэхамі» і «Сыны ідуць у бой» і кранальны, мудры, сімвалічны вобраз Маці ў фільме «Час яе сыноў».

На працягу некалькіх дзесяцігоддзяў Віктар Тураў працуе на кінастудыі «Беларусь-фільм». Тут ён стварыў стужкі, якія ўвайшлі ў «залаты фонд» беларускага кіно, менавіта тут раскрыўся яго талент. Удастоены звання народнага артыста СССР, ён усё гэтак жа імкнецца ў будучыню, незадаволены сабой, пастаянна гатовы да новых пошукаў. Мудрасць, што прыходзіць з гадамі, не ахалоджвае запал, а надае асаблівую абаяльнасць яго ўменню па-маладому і з захваленнем жыць, думаць, любіць людзей, кнігі, прыроду, увесь навакольны свет, любіць, не баючыся растрываць сябе.

НА ВЯЧОРКІ ЗАПРАШАЮЦЬ «КУЦЯЯНЕ»

У цэнтры Оршы, у адной з чытальных залаў маладзёжнай бібліятэкі, збіраюцца мясцовыя кнігалюбы на штомесячныя «вячоркі»: з самаварам, нягучнай музыкай, слайдамі і фатаграфіямі — абязкова! — з цікавай кнігай. Праўда, такія выданні рэдка бываюць на бібліятэчных паліцах: усе яны з аўтографамі і падараны бібліяфілам аўтарамі. У кожнай кнігі — змянальная гісторыя, незвычайная біяграфія. Як не падзяліцца імі з таварышамі!

— Свой клуб мы назвалі «Куцяяне», — расказвае адказны сакратар аматарскага аддзялення Усесаюзнага добраахвотнага таварыства аматараў кнігі В. Ганчарова. Гэта своеасаблівае даніна павагі сярэднявечным асветнікам — друкарам з Куцяянскага манастыра, дзе больш чым тры стагоддзі назад быў выдадзены першы беларускі буквар.

На вячорках у аршанскіх кнігалюбаў цікава не толькі пабываць, але самому стаць удзельнікам. Тут можна пазнаёміцца з аглядам навінак літаратуры, паспрачацца аб новых аповесцях і раманах, сустрэцца з пісьменнікамі, паслухаць вершы мясцовых паэтаў з літаб'яднання «Дняпроўскія галасы», атрымаць ганаровае званне «чытача-эрудзіта».

К. СЕВЯРЫНЕЦ.

ВЫСТАЙКА

Ў ЮГАСЛАВІІ

У Югаслаўскім горадзе Любляна экспануецца выстаўка кніг, выпушчаных выдавецтвамі Беларусі. На ёй прадставлены каля 500 назваў кніг аб развіцці эканомікі, навукі і культуры нашай рэспублікі, выданняў аб працоўным і ратным подзвігу беларускага народа, мастацкія творы нашых пісьменнікаў, падручнікі, даведнікі, альбомы.

У сваю чаргу беларускі чытач ужо знаёмы з творамі І. Андрыча «Трывожны год», І. Гундуліча «Осман», Б. Зу-

панчыча «Помнікі», Д. Каліча «Бераг без сонца», М. Маркавіча «Брадарка», Б. Нушыча «Аўтабіяграфія» і іншых. Былі выданы зборнікі «Югаслаўскія апавяданні», «Маці мая, Славенія». Планаецца выпуск на беларускай мове паэтычнага зборніка Антона Жуланчыча і зборніка апавяданняў Брэжыгава Варанца.

А югаслаўскія выдавецтвы выпусцілі ў перакладзе на мовы сваіх народаў кнігі А. Куляшова, В. Быкава, І. Шамякіна.

У Беларусі па заказе югаслаўскіх кнігагандлёвых арганізацый двойчы выдавалася кніжка для дзіцяцей «Ладачкі-ладкі» на сербахарвацкай мове.

НАШЫ СЛАВУТЫЯ ЗЕМЛЯКІ

НОВАЕ ПРА БАКІНСКАГА КАМІСАРА

Цэнтральны Дзяржаўны архіў Азербайджанскай ССР прыслаў у адрас гісторыка-краязнаўчага музея Краснапольскай сярэдняй школы некалькі фотакопій знойдзеных нядаўна дакументаў пра нашага земляка, прафесіянальнага рэвалюцыянера Якава Зевіна.

Якаў Зевін нарадзіўся ў 1888 годзе ў Краснаполлі ў сям'і гандляра. У 16 год ён уступіў у члены РСДРП і ўжо ў гады першай рускай рэвалюцыі быў арганізатарам баявых дружын у Каменску (цяпер Днепрадзяржынск). Пасля паражэння рэвалюцыі па рашэнню Екацярынаслаўскага камітэта РСДРП прыязджае ў Баку, дзе вядзе рэвалюцыйную работу пад партыйнай мянушкай Уладзімір.

Загадчык ахраннага пункта Баку 23 сакавіка 1908 года даносіў начальніку Бакинскага губернскага жандарскага ўпраўлення:

«Сакрэтна. Мною затрыманы вядомы Вашаму Высакароддзію «Уладзімір» — член стачачнага камітэта і вядомы дзеяч па наладжванню ўсялякага роду забастовак.

Затрыманы назваўся Якавам Зевіным, дакумента, які мог бы засведчыць яго асобу, не прад'явіў і ўказаць сваю кватэру адмовіўся...»

Тут жа паследавала пастанова № 1878 начальніка Бакинскага губернскага жандарскага ўпраўлення ад 24 сакавіка 1908 года аб узяцці пад арышт Я. Зевіна ў бакінскую турму. Канцылярыя ба-

кинскага гораданачальніка тэрмінова паведаміла начальніку Бакинскага ахраннага аддзялення, што «...мешчанин м. Краснаполле Чэрыкаўскага павета Магілёўскай губерні Зевін за марскую забастоўку (быў сакратаром забастовачнага камітэта) міністрам унутраных спраў быў падвергнуты высылцы пад нагляд паліцыі ў Валагодскую губерню тэрмінам на два гады...»

Зевін адбыў пакаранне ў г. Ярэнку разам з вядомым рэвалюцыянерам з Азербайджана І. Фіялетавым. Пасля ссылкі вярнуўся ў Екацярынаслаў. Адтуль гарадская партыйная арганізацыя ў 1911 годзе накіроўвае яго ў Францыю ў Ланжумо, дзе ён становіцца слухачом партыйнай школы, якой кіраваў У. І. Ленін. Праз год удзельнічаў у рабоце Пражскай партыйнай канферэнцыі. Але ў сакавіку 1912 года яго зноў арыштавала царская ахранка. Зноў ссылка, на гэты раз на тры гады ў Архангельскую губерню.

Праз некаторы час пасля адбыцця ссылкі Я. Зевін прыязджае ў Баку. Працуе на нелегальным становішчы пад чужым імем. І зноў у лютым 1916 года арышт. Пра гэты перыяд жыцця рэвалюцыянера расказваюць прысланыя нам дакументы: «Апісанне прадметаў, якія аказаліся пры вобшыску ў кватэры П. Н. Кузьміна», «Праатакол допыту Кузьміна П. Н. ад 11 сакавіка 1916 года».

Пры вобшыску былі выяўлены пракламацыі рэвалюцыйнага характару, у тым ліку «Інтэрнацыянальная Сацыялістычная Канферэнцыя ў Цымервальдзе» (Швейцарыя), «Рэвалюцыя нарады каўказскіх арганізацый РСДРП», а таксама рукапісная пракламацыя, напісаная Я. Зевіным, у якой выказваецца пратэст рабочых супраць першай сусветнай вайны — «бойні мільёнаў простых людзей».

Бакінскі гораданачальнік 22 сакавіка 1916 года паведаміў начальніку Бакинскага губернскага жандарскага ўпраўлення аб заключэнні пад варту ў бакінскую турму Паўла Кузьміна (Я. Зевіна). Гэты дакумент таксама зараз знаходзіцца ў нашым музеі.

А жандары працягвалі наводзіць даведкі пра Зевіна. 16 красавіка 1916 года на імя спраўніка Чэрыкаўскага павета Магілёўскай губерні прыйшло запытанне: «Арыштантае. Сакрэтна. Прашу паведаміць мне ў магчыма непрацягла час, ці ёсць у ліку мяшчан мястэчка Краснаполле даверанага вам павета Якаў Давідаў Зевін і ў стаючым выпадку прашу паведаміць прыкметы яго, род заняткаў, сямейнае становішча (халасты або жанаты), родзічы... па якому пісьмоваму відку пражывае і дзе знаходзіцца зараз. Падпісаў палкоўнік Шатроў». Тут жа на адвароце прыстаў 3 стана Чэрыкаўскага павета 29 красавіка 1916 года і даў адказ.

Пасля начальніку Бакинскага губернскага жандарскага ўпраўлення 30 красавіка 1916 года паследавала паведамленне ад дэпартаменту паліцыі, у якім упаміналася пра Валагодскую і пра Архангельскую ссылку.

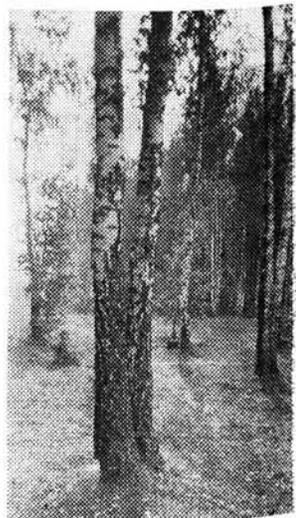
Я. Зевін быў прыгавораны ў 1917 годзе да 5 гадоў высылкі ў Іркуцкую губерню, але адбылася лютаўская рэвалюцыя, і ён прама з этапа нага поезда трапляе ў Маскву — у цэнтр рэвалюцыйных падзей. Затым яго адзываюць у Баку, дзе ён разам з С. Шаумянам, П. Джапарыдзе, І. Фіялетавым і іншымі рэвалюцыянерамі прымае ўдзел у абвешчэнні слаўтай Бакинскай камуны, становіцца камісарам працы.

Калі здраднікі рэвалюцыі — меншавікі, эсэры, падтрымліваемыя англійскімі і турэцкімі штыкамі, захапілі Баку, бакінскія камісары былі арыштаваны і кінуты ў турму.

20 верасня 1918 года на 207-й вярсеце ад Краснаводска белагвардзейцы і англічане расправіліся з камісарамі Бакинскай камуны. Расстраляны быў і Якаў Зевін.

Краснапальчане ганарача, што іх зямляк быў у слаўнай кагорце прафесіянальных рэвалюцыянераў — бальшавікоў. Мемарыяльная дошка, вуліца Зевіна ў Краснаполлі — даніна глыбокай павагі байцу ленінскай гвардыі, даніна нашай вечнай памяці.

Л. ЛАБАНОЎСКИ.

ЛІСТАПАД

Халодная, зябкая раніца. На пожоўклай траве бялеюць застылыя расінкі. Голыя дрэвы стаяць у густым тумане: ён вісіць ціха, ветру няма.

— Пасля туманнай раніцы будзе ладны дзень, гаворыць сябар, з якім вырашылі прывесці некалькі гадзін, як кажуць, на прыродзе.

Увайшлі ў лес. Нас ахінула прахалода маладога хвойна-яловага маладняка. Лясны зацішак ствараў утульнасць, ісці было лёгка.

Не прыкмецілі, як туман прысеў пад ялінкі, а цені гонкіх хваін ляглі на ягаднік і мох. Паміж ценяў блукала сонца, каб нагрэць зямлю.

Лес ажыў, загаманіў: на сухастойне завіхаўся доктар-дзяцел, праімчаліся дзве шустрыя сойкі, і заўважыўшы чужых у лесе, пачалі крычаць, аж глухое рэха аддавалася ўдалечыні. На лясную сцяжынку перад намі выскачыла вавёрка, села, напушыла хвосцік, відаць, незадаволеная няпрошанымі гасцямі, узбегла на яліну, з яе — на высокую галіну суседняга дрэва, звесіла галоўку, паглядзела, куды мы ідзем, і пабегла на верхавіну.

Наперадзе заблішчэла палянка, і мы выйшлі на свежы выцераб. З пнёў на сцяблінкі бльніку і асоту чартапалоху, ціўкаючы, скакалі чародкі гілеў і сінічак.

З-за нейкага карча выскачыў заяц, адбегся, сеў, узняў доўгія вушы, прыслухаўся. Ubачыўшы нас, падскокам паймаўся праз паляну ў лес, толькі шэрая спіна і белыя лапкі пабліскавалі паміж пачарнелых пнёў. Белячок. Але пакуль снегу няма, не спяшаецца надзець зімовае футра. Боты толькі замяніў.

Надвечоркам, трохі прытаміўшыся, крочым дамоў. На захадзе небасхіл яркачырвоны. На ім вісіць невялічкая сіняя хмарка. Пад нагамі шуршыць лісце, пахне вечарам.

Яўген КРАМКО.

ДЗВЕРЫ АДЧЫНЕННЫ ДЛЯ ЁСІХ

Два хлапчुकі год дванаццаці, якія едуць побач са мной у трамваі, штосьці ажыўлена абмяркоўваюць. Звяртаючыся да іх, пытаюся, на якім прыпынку выходзіць, каб трапіць у новы Палац піянераў і школьнікаў. У адказ чую: «Не хвалюцца, мы таксама туды накіроўваемся, ды і праехаць яго немагчыма — здалёк відаць, а прыпынак так і называецца — «Палац піянераў».

Спраўды, не заўважыць гэты беласнежны чатырохпавярховы будынак, што вырас у маляўнічым зялёным масіве на беразе Камсамольскага возера, немагчыма. У пачатку кастрычніка адбылося яркае, маляўнічае свята адкрыцця Мінскага Палаца піянераў і школьнікаў. Каля трох тысяч хлопчыкаў і дзяўчынак адначасова могуць займацца тут мастацкай і тэхнічнай творчасцю, знайсці сабе справу па густу.

Колькі фантазіі архітэктараў, дызайнераў спатрэбілася, каб атрымаўся ён незвычайным і ў той жа час зручным і ўтульным. У вестыбюлі ўздымаецца струменямі пад высокі шклянны купал фантан. Далей прыступкі вядуць у прасторную залу з каларовага мармуру — месца ўрачыстых святаў. Побач — зімовы сад з люстрай у форме дрэва.

Пакуль дзейнічае толькі першая чарга будынка. Кошт яго склаў чатыры з палавінай мільёны рублёў. Цяпер узводзіцца канцэртна-мастацкі комплекс. У хуткім часе навакольны парк стане гарадскім піянерскім паркам, тут з'явіцца стадыён, плошча для парадаў, фантаны з колерамузыкай, басейн.

Запісацца ў гурткі і секцыі Палаца мае магчымасць кожны жадаючы хлопчык ці дзяўчынка. Усе заняткі тут, дарэчы, бясплатныя. Карацей, дзверы адчынены для ўсіх юных мінчан.

Для тых, каго цікавіць тэхніка, тут ёсць абсталяваныя лабараторыі, дзе можна майстраваць мадэлі аўтамабіляў, паветраных і акіянскіх лайнераў, канструяваць радыёапаратуру, навучыцца быць на «ты» з камп'ютэрамі і робатамі.

А калі больш даспадобы мастацкая творчасць, калі ласка, у дэкаратыўна-прыкладныя майстэрні, студыю выяўленчага мастацтва. Тут дзеці вучацца вырабляць макраме і распісваць кераміку, ткаць габелены і мадэліраваць адзенне. Звыш ста гурткоў і студый дзейнічае сёння ў гарадскім Палацы піянераў і школьнікаў.

Неўзабаве адчыніць дзверы ўтульнае кафэ. У ім школьнікі будуць праводзіць тэматычныя праграмы па мастацтву і літаратуры, абмяркоўваць свае праблемы.

«Галоўнае ў рабоце з дзецьмі, — лічыць кіраўнік клуба аматараў музыкі Генадзь Курзенюк, — навучыць іх бачыць навакольны свет вачамі неабякавага чалавека, выхаваць сацыяльна актыўнымі грамадзянамі сваёй краіны».

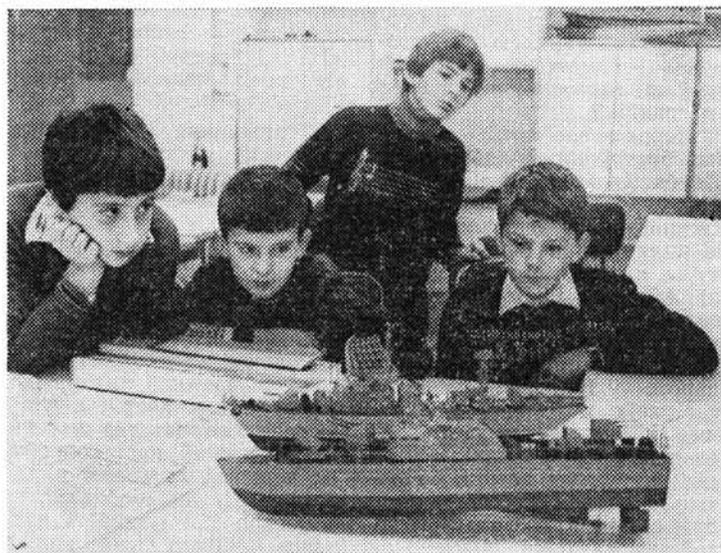
Магчыма, для кагосьці заняткі тут стануць першай прыступкай у выбары прафесіі, як гэта здарылася, напрыклад, з Ігарам Арловым. Былы студыец, ён стаў прафесійным жывапісцам і разам з народным мастаком СССР М. Савіцкім афармляе Ленінскую залу і залу касманаўтыкі ў новым Палацы.

Не ведаю, ці складзецца падобным чынам лёс у іншых маленькіх гаспадароў палаца, але ўпэўнена: яны зрабілі першы крок насустрач мноству адкрыццяў, якія чакаюць іх тут.

Алена АНАНІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: новы Палац піянераў і школьнікаў; на занятках у суднабудаўнічым гуртку.

Фота М. МІНКОВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1659